

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

HRISTOS A ÎNVIAT

9 Mai — Ziua victoriei

Contribuția României la victoria asupra fascismului

La 9 Mai, când se împlinesc 41 de ani de la zdrobirea Germaniei fasciste, poporul român, împreună cu toate popoarele lumii, sărbătorește Ziua Victoriei, eveniment de însemnată majoră în istoria universală, cu sentimentul că și-a adus contribuția importantă la înfrângerea fascismului și instaurarea păcii în lume.

Cel de-al doilea război mondial, declanșat de Germania hitleristă la 1 septembrie 1939, a constituit unul dintre cele mai dramatice conflicte din istoria omenirii. Prin amploarea sa, prin numărul participanților, prin tehnica folosită și prin imensele sale jertfe de vieți omenești, de valori ale culturii materiale și spirituale, războiul a depășit limitele imaginației. Acest război fără precedent a durat șase ani și a atras în orbita sa 61 de state, cu o populație de 1,7 miliarde oameni, adică 3/4 din populație, de pe toate meridianele. Operațiile militare s-au desfășurat pe teritoriul a 40 de state din Europa, Africa și Asia, cu o suprafață de 22.000.000 km.p. Forțele militare ale celor două coaliții de state ce s-au înfruntat în război au ajuns la un efectiv de 110.000.000 de oameni, dintre care 67.000.000 au fost uciși, răniți sau mutilați, alte milioane de oameni fiind exterminați sau căzuți victime ale bombardamentelor; iar cheltuielile destinate purtării acestui război s-au ridicat la fabuloasa sumă de 930 miliarde de dolari.

Alături de celelalte state ale lumii, poporul român și-a adus cu generozitate contribuția sa umană și materială, la războiul antihitlerist. Se apreciază că România ocupă locul patru în rândul țărilor participante la războiul antihitlerist, loc determinat de efortul său militar și economic.

Pentru țara noastră, războiul împotriva Germaniei fasciste a început la 23 august 1944, odată cu declanșarea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă. Înlăturând dictatura militarofascistă, România s-a alăturat coaliției antihitleriste, angajându-se cu întreaga armată, cu toate forțele ei umane și materiale în lupta pentru eliberarea teritoriului național, a Ungariei și Cehoslovaciei până la nimicirea fascismului și capitularea Germaniei hitleriste.

Concomitent cu acțiunile militare duse în scopul lichidării trupelor germane din zonele interioare ale României, s-au luat măsuri pentru împiedicarea pătrunderii unor unități militare germane și ungare din exterior, în special din partea de est a Ungariei și din nord-vestul Transilvaniei, precum și de pe teritoriul Iugoslaviei.

Întărirea dispozitivului de acoperire a frontierei de vest s-a dovedit justificată, această măsură răspunzând acțiunilor ulterioare. Astfel, când, la 5 septembrie 1944, inamicul a dezlănțuit o puternică ofensivă în Transilvania, urmată la 13 septembrie, de o nouă ofensivă în Crișana și Banat, cu intenția de a ajunge pe Carpații Meridionali și a bloca trecătoarele, unitățile române, care apărau cu vitejie și eroism fiecare palmă de pământ, au oprit trupele dușmane în seara de 8 septembrie în Transilvania, și în 18 septembrie în Crișana și Banat.

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. Ioan Ardelean

Toma — martor al învierii

Ne-a ajutat Dumnezeu și în acest an să ajungem cu sănătate și cu pace Ziua Învierii. Înainte de orice, mulțumim cu recunoștință pentru toate câte ne-a dat nouă Domnul și să ne bucurăm și să ne veselim în ziua aceasta. Încă o dată Biserica ne cheamă să ne aducem aminte de cele petrecute odinioară în Ierusalim și să ne reînnoim credința în Învierea Domnului nostru Iisus Hristos. Totodată ea ne povățuiește să ne întărim convingerea că toate pentru noi s-au făcut, „pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire”, așa cum și mărturisim ori de câte ori rostim Simbolul Credinței.

Evenimentul Învierii Domnului s-a petrecut în timpul domniei la Roma a lui Tiberiu, guvernator al Palestinei — unde s-a născut și a propovădit Iisus — fiind Pilat din Pont. Evenimentul acesta a fost atît de neașteptat, atît de copleșitor, așa cum a fost atunci, așa a rămas pînă azi și așa va rămîne pînă la marginea la care, cîndva, timpul se va opri și lumea se va sfîrși. Pentru creștini a fost cel mai mare eveniment al tuturor timpurilor.

Știm cu toții, de aceea, că vorbind despre Înviere, și sărbătorind Învierea, nu vorbim despre ceva obișnuit și nu sărbătorim o sărbătoare ome-

nească, ci una dumnezeiască, un eveniment mai presus de fire, care nu s-ar fi putut petrece fără intervenția directă a lui Dumnezeu. Știm iarăși cu toții că, vorbind despre Înviere, nu vorbim despre ceva ușor de crezut și de înțeles, de la distanța de aproape două mii de ani, la care ne aflăm noi.

Dar, vorbind și sărbătorind Învierea, noi sintem conștienți și de faptul că vorbim de ceva prea serios, pentru a ne îngădui să vorbim cu ușurință, sau pentru a încerca să acredităm o credință nesustănută de argumente temeinice și solide, care să se impună ca atare minții și simțirii noastre. Să ne întrebăm drept aceea, pe ce ne întemeiem noi creștinii credința în înviere? În această zi noi ne salutăm cu mărturisirea că: *Hristos a Înviat!* Și răspundem cu mărturisirea categorică, personală, responsabilă, că: *Adevărat a înviat.*

Cît e de responsabilă această mărturisire? Pe ce se întemeiază ea? Fără îndoială, înainte de orice ea se întemeiază pe credința moștenită de noi din

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE

Mitropolitul Ardealului

Taina mîntuirii în Hristos: ÎNVIEREA

„Moartea a fost înghițită de biruință. Unde îți este, moarte, biruința? Unde îți este, moarte, boldul tău?” (I Cor. 15, 54—55; cf. Osea 13, 14).

„Ziua Învierii”, sărbătoarea sărbătorilor creștine, zi în care Iisus Hristos „Paștele nostru” (I Cor. 5, 7), „din moarte la viață și de pe pământ la cer” ne-a trecut pe noi, constituie cea mai mare bucurie a omenirii, deoarece aceasta intră, împreună cu Hristos cel înviat, într-o nouă stare, într-o nouă lume. Paști înseamnă trecere și evocă faptul că în învierea lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu care s-a făcut pentru noi „om natural în trup” (Prohod I, 57), într-un anumit moment istoric, în timpul lui Pontiu Pilat, noi am trecut cu El de la moarte la viață. O mutare fundamentală s-a produs în starea omenirii în noaptea învierii. Biserica Ortodoxă exprimă cel mai bine această mutare în troparul praznicului: „Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcînd și celor din morminte viață dăruindu-le.” Ziua învierii este numită pe drept „ziua a opta”, ziua lumii veșnice, deoarece istoria omenirii trece acum din faza și cadența ei cronologică spre versantul veșniciei, al urcușului

eshatologic. „Ziua învierii” este de aceea și o prevestire, o anticipare a lumii care va să vină (Evrei 2, 5), lume care a început aici și acum. În fiecare Duminică, la Liturghie, celebrăm învierea Domnului în care se află strămutarea noastră de la moarte la viață și în care se prevestește lumea care va să vină, adică Împărăția lui Dumnezeu.

Sărbătoarea Paștilor, ca și Liturghia din noaptea învierii, are un caracter cu totul propriu nu numai din punct de vedere al structurii și frumuseții acesteia, ci mai ales din punct de vedere al scopului ei: În primul rînd, toate cîntările învierii subliniază ideea că în moartea lui Iisus Hristos se află și moartea noastră, că în învierea Sa se găsește și învierea noastră. Ieri am fost prioni pe cruce și îngropați împreună cu El, astăzi sintem liberiți împreună cu El; Ieri am fost condamnați împreună cu El, astăzi sintem

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. prof. Ion Bria

Adevărul Învierii

La lumina blindă a asfințitului de soare, Cîna cea dumnezeiască, Cîna cea de Taină, se săvîrșea în tăcere. Sosise momentul de răscruce, clipa cea mare a lucrării dumnezeiești, momentul frîngerii piinii, care avea să preînchipuie Jertfa cea mare a Trupului Mîntuitorului Hristos pe Cruce care avea să rămînă hrană duhovnicească pentru credincioșii creștini ai tuturor veacurilor. Cu acest prilej Mîntuitorul luînd piinea și binecuvîntînd roștește cuvintele de instituire a jertfei Euharistice: „Luați, mîncați, acesta este Trupul Meu... apoi ridicînd paharul, mulțumind le-a dat zicînd: „Beți dintru acesta toți, acesta este Sîngele

(Continuare în pag. a 4-a)

† EMILIAN

Episcop al Alba Iuliei

Un capitol de cultură națională

Rolul școlilor confesionale din Transilvania în păstrarea limbii române

Este cunoscut și recunoscut faptul că dualismul austro-ungar și-a propus și a avut ca țintă permanentă a politicii sale de deznaționalizarea poporului român din Transilvania și înglobarea lui în masa poporului ungar. Au folosit pentru acest scop toate mijloacele posibile, permise și nepermise. N-au fost scutite de această intenție nici numele românești de pe crucele din cimitir, maghiarizîndu-le.

Îndeosebi școlile române din Ardeal, de la cele primare pînă la cele universitare, au fost supuse sistematic acestei acțiuni de maghiarizare prin înlăturarea limbii române din învățămînt. În școlile statului s-a introdus folosirea limbii maghiare în exclusivitate. Prin legea draconică a conului Apponyi din anul 1907 s-a dispus ca predarea obiectelor de învățămînt să se facă numai în limba statului. Cine nu cunoștea această limbă, profesori sau învățători, nu aveau acces în învățămînt, sau erau dați afară din școală.

După lupta dusă de habsburgi în secolul al XVIII-lea pentru trecerea românilor ortodocși la religia romano-catolică, s-a adăugat în secolul al XIX-lea acțiunea imperiului austro-ungar de a lua poporul român ceea ce avea mai scump, graiul.

Într-o asemenea împrejurare, în fața unui astfel de pericol a revenit Bisericii românești din Transilvania greaua îndatorire dar și marea misiune de a-și aduce contribuția de apărătoare și susținătoare a graiului românesc. Împreună cu „Astra” (Asociația pentru literatura și cultura poporului român din Ardeal) în domeniul cultural și cu „Băncile populare” în domeniul economic și-a putut menține triul și limba poporului român în acest timp, pe pământul moșilor și strămoșilor lui.

Îndeosebi, școala a devenit în a doua jumătate a secolului al XIX-lea obiectivul principal al atacurilor burgheziei maghiare. Ea era ceteata în care se strînsese și prin care se manifesta graiul și cultura românească. Această cetate trebuia sfărîmată, înlăturată din calea celor ce voiau cu orice chip să deznaționalizeze poporul român.

Sub diferite motive și argumente se încerca să se arate că dacă poporul român va cunoaște și va primi limba maghiară se va putea dezvolta mai bine și va putea ocupa un loc în cultura universală. Ce era de făcut într-o asemenea situație? Să capituleze, să renunțe la limba lui, nu era cu puțință. Isto-

ria era martoră că nobilimea română din secolele trecute care-și pierduse limba și credința ortodoxă și-a pierdut și naționalitatea, s-a maghiarizat.

Acum a venit rîndul Bisericii românești, ca de atîtea ori în trecut, de a fi apărătoare a limbii și culturii naționale.

Într-o asemenea împrejurare Biserica a luat asupra ei datoria de a păstra și cultiva limba română în școală.

Așa s-au născut școlile populare confesionale în aproape toate comunele. Biserica s-a îngrijit de construirea unor edificii proprii, de plata învățătorilor și de celelalte trebuințe pentru desfășurarea normală a învățămîntului în limba română. Dintr-o astfel de necesitate au luat ființă și școlile secundare confesionale în diferite orașe din Ardeal și Banat.

Biserica a făcut ceea ce face o mamă bună cînd vede că copiii ei n-au ce mîncă și cu ce se îmbracă. Renunță la grijă pentru sine numai să-și vadă copiii hrăniți și îmbrăcați.

Așa a făcut și Biserica în Ardeal și Banat. A lăsat pe planul al doilea grija și întreținerea lăcașurilor de rugăciune și a dat poporului posibilitatea să-și păstreze limba și să creze o cultură națională. A zidit școli, le-a înzestrat cu material didactic și a plătit pe învățători și pe profesori din vestierile ei. Poporul a înțeles acest lucru și a contribuit cu generozitate pentru apărarea acestor cetăți ale culturii românești.

Lucrul nu a fost ușor și nici lipsit de piedici, de greutate și de unele slăbiciuni, mai ales că în acel timp Biserica românească din Ardeal era împărțită în două strane.

Cu toate acestea ea si-a făcut simțită prezența și si-a îndeplinit acest rost, cultural salvator al graiului și culturii naționale.

De la marile curente culturale din apus ea a împrumutat ceea ce i-a fost folositor și a biruit idealul pentru care lupta: păstrarea limbii și pregătirea înlăturării unității naționale.

Pe frontispiciul școlilor confesionale din Transilvania sau în sălile festive se puteau citi cuvintele mobilizatoare: „Luminează-te și vei fi. Voiește și vei putea. Virtus romana rediviva.”

(Continuare în pag. a 7-a)

Părintele Vasile

Bethania: Mormîntul lui Lazăr cel a patra zi înviat din morți

Toma — martor al învierii

(Continuare din pag. 1)

moși-strămoși, pe acea credință care a dat sens destinului lor, și care dă sens și destinului noastre. Căci, așa cum prea înțelept grăiește marele Apostol Pavel, *Învieria* ne privește și pe noi. Nu este numai evenimentul al cărui subiect a fost Iisus Hristos în Ierusalim, pe vremea împăratului Tiberiu și a procuratorului Palestinei, Pilat din Pont. Dacă *Hristos a înviat*, scrie Sf. Pavel corintenților, operind cu un silogism din ordinea evidenței, *atunci există înviere*. Și dacă există înviere, vom învia! Dacă există înviere, ultimul cuvânt nu este al morții, și nu se termină totul cu moartea. Moartea e doar un prag, o trecere dintr-o încăpăre în alta. Cîtă mîngiere ne dă această credință! Ce echilibru dă ea sufletului și minții credinciosului! Cu cîtă liniște își conduce credinciosul morții cei dragi pînă la pragul peste care îi predă lumii de dincolo, celeilalte vieți! Plînge desigur, și e firesc să plîngă, pentru că moartea e o despărțire lungă și definitivă de lumea de aici, dar plînsul credinciosului nu e plînsul disperării și al dezastrului total. E plînsul împreună cu cel mort care părăsește lumea de aici, dar în acest plîns e deopotrivă speranța întîlnirii dincolo, cînd va veni vremea fiecărui. Oare nu această speranță stă în spatele rugăciunilor noastre pentru cei morți, pomenile și darurile pe care le facem pentru sufletele lor? Și cîtă liniște și mîngiere nu aduc acestea celor rămași, dîndu-le mereu sentimentul că sînt în comuniune, în legătură strînsă cu cei plecați, ale căror suflete sînt vii acolo unde au plecat și au nevoie de cuvîntul, de gîndul și de iubirea noastră, la rîndul lor iubindu-ne și ei pe noi.

Învieria Domnului ne încredințează că nu este zadarnică și absurdă credința aceasta, și că obiceiurile noastre sînt îndreptățite și sfinte, și trebuie să le păstrăm și să le împlinim cu sfințenie și, într-o zi ca aceasta, mai mult ca oricînd, acum cînd ne amintim de Învieria Domnului, să ne amintim și de toți cei plecați de la noi, prefăcînd durerea despărțirii în bucurie și speranță.

Înainte de orice sîntem încredințați de realitatea Învierii Domnului prin credința moștenită de la moși-strămoși. Noi românii o avem chiar de la formarea noastră ca popor, din daci și din romani, adusă la noi de Sfîntul Apostol Andrei și de cei creștinați de Sfîntul Pavel în trecerea lui prin Asia Mică și prin sudul Europei, aduși de romani în Dacia. În afară de aceasta însă avem și temeuri profunde, argumente puternice, de la martori vrednici de crezare, să credem în Învierie îndreptățită și de aceste temeuri și argumente. Așa au crezut și uce-

nicii Domnului, Apostolii, și toți cei care au moștenit credința de la ei. Cine moștenește credința în Învierie, moștenește așadar și temeuri și argumentele care i-au făcut pe cei dintîi creștini să creadă.

Știm foarte din cuprinsul Sfințelor Evanghelii, că la început toți s-au îndoit. Chiar ei, ei care fuseseră preveniți că vor asista la acest mare și unic eveniment, care va întoarce tristețea în bucurie și pierderea luptei în victorie. Cînd l-au văzut pe Iisus mort, n-au mai putut gîndi decît ca unii care știau că moartea e sfîrșitul în toate.

Anul trecut v-am vorbit despre *Saul din Tars ca martor al învierii*, acel Saul prigonitor care s-a transformat în Pavel Apostolul, marele apărător al Învierii Domnului. Cum s-a putut petrece o astfel de schimbare radicală? Pe ce temeuri? Să-l ascultăm chiar pe el istorisînd: „*Hristos a murit pentru păcatele noastre, a fost îngropat și a înviat a treia zi, după Scripturi; ... s-a arătat lui Chefa, apoi celor doisprezece; în urmă s-a arătat deodată la peste cinci sute de frați, dintre care cei mai mulți trăiesc pînă astăzi, iar unii au și adormit; după aceea s-a arătat lui Iacob, apoi tuturor apostolilor, iar în urma tuturor mi s-a arătat și mie*“ (I Cor. XXV, 3—8).

Cine ar putea spune că temeuriile lui n-ar fi fost destul de solide? Și, mai ales, acesta din urmă le întrece pe toate cele de dinainte: „*Mi s-a arătat și mie*“ Așadar, Sfîntul Pavel L-a văzut pe Iisus înviat. Nici n-ar mai fi avut nevoie de alte argumente. Asemenea argumente, ca cel al întîlnirii personale cu Cel înviat, nu mai au nevoie de nimic altceva și nu pot fi contrazise de nimic.

Argumentul Sfîntului Pavel a devenit și argumentul nostru. Prin ochii lui L-am văzut și noi pe Cel înviat. Am putea fi întrebați de ce îl credem. Dar de ce îi credem pe cei care ne spun că Cezar a murit asasinat? S-ar putea spune: pentru că acest lucru a fost văzut de mai mulți și există multe mărturii despre aceasta. Dar și despre Iisus Cel înviat există mai multe mărturii. Același Sfînt Pavel le scria evreilor că exista „*un nor de martori*“ (Evrei XII, 1), iar Apostolii Petru și Ioan, predînd mulțimilor, ofereau propria lor mărturie, care era dincolo de orice îndoială, avînd valoare absolută: „*Nu putem să nu grăm cele ce am văzut*“ (F. Ap. IV, 20), adică pe Hristos înviat.

De data aceasta aș vrea să mai adaug la mărturiile mironosițelor și ale celor 11 apostoli cărora Li s-a arătat Domnul mai întîi, încă una, cel puțin tot atît de puternică și grăitoare, ca și cele de dinainte: *mărturia Sfîntului Apostol Toma*. Cine nu cunoaște și nu folosește astăzi sin-

tagma, vorba: „*Toma necredinciosul*“? Cine nu știe de îndoiala lui? Toma s-a făcut cunoscut în istorie prin îndoială. A devenit simbolul îndoielii. Am spus mai înainte: toți apostolii s-au îndoit, dar îndoiala lui Toma a fost mai puternică decît a celorlalți. Dacă ceilalți s-au mulțumit cu vederea, Toma nu s-a mulțumit numai cu atîta. Ceea ce ați văzut voi, a fost o fantomă, va fi zis el. Învieria e imposibilă. Odată mort cineva, e mort pentru totdeauna, și pe Iisus noi l-am văzut toți mort și îngropat. Voi toți v-ați înșelat cînd v-ați lăsat conștienței. Eu nu eram cu voi, așa că eu vreau probe mai consistente: „*Dacă nu voi vedea în mîinile Lui semnul cuielor, și dacă nu voi pune mîna mea în coasta Lui, nu voi crede*“ (Ioan XX, 25).

Cîți dintre noi nu cerem adesea astfel de probe, înainte de a accepta ceva ce ni se pare imposibil? Să nu-l condamnăm pe Toma. Evenimentul învierii era atît de neobișnuit, atît de ieșit din comun și din ceea ce era de domeniul evidenței și al bunului simț comun tuturor oamenilor, încît Toma era mai înclinat să creadă în fantome, decît într-un Iisus înviat.

Opt zile a fost Toma bîntuit de chinurile îndoielii. Se întîlnia cu ceilalți apostoli care îl văzuseră pe Iisus și crezuseră în Învieria Lui, așteptîndu-L cu înfrigurare să li se mai arate, dar Toma se îndoia. Opt zile l-a lăsat Iisus în îndoiala lui. „*După opt zile — scrie Sf. Apostol Ioan în Evanghelia sa — ucenicii erau iarăși înduntru și Toma era împreună cu ei. Și a venit Iisus, ușile fiind încuiate, și a stat în mijloc și a zis: Pace vouă! Apoi i-a zis lui Toma: Adu degetul tău încoace și vezi mîinile mele, și adu mîna ta și o pune în coasta Mea, și nu fi necredincios, ci credincios*“ (Ioan XX, 26—27).

Moment emoționant! Moment de răscruce! Moment de trecere de la necredință la credință. Convertire. Schimbare totală a minții și a inimii, a gîndirii și a simțirii. Copleșit de evidență, Toma va fi ingenunchiat și n-a mai putut articula decît cuvintele de recunoaștere neîndoielnică a lui Iisus, a aceluiași Iisus care fusese răstignit pe cruce, mort și îngropat: „*Domnul meu și Dumnezeuul meu*“. Dîndu-și seama că într-adevăr a înviat, Toma necredinciosul, zdrobit de evidența faptului pe care-l constata uluit, a mers chiar mai departe acum decît merseseră ceilalți apostoli. Nu numai că a recunoscut învierea, dar a tras și concluzia spontană, marea concluzie că, un astfel de om înviat nu mai putea fi numit om, și el îl mărturisește și ca Dumnezeu. A fost cea mai firească dintre concluziile posibile, pe care, de altfel, o vor trage de îndată și ceilalți apostoli.

Prin înviere, Mintuitorul s-a revelat ca Dumnezeu.

Atunci, în momentul învierii, s-a născut noua religie, creștinismul. El s-a clădit pe înviere.

Ne-o spune Sfîntul Pavel, atunci cînd numește învierea „*început*“ (I Cor. XV, 20). Acelui moment îi datorăm credința și cunoștința noastră despre cele viitoare, pacea minții și a sufletelor noastre.

Toma s-a îndoit ca unul din noi. Toma s-a îndoit, parcă, pentru noi, parcă în locul nostru. Simțim în Toma pe aproapele nostru cel asemenea nouă. Și iată că Iisus nu s-a supărat pe dînsul. Cu blîndețe, i-a dat satisfacție; și-a arătat urmele cuielor din mîini, și urma sulței din coastă. S-a lăsat cercetat, parcă zîcîndu-i: nu poți crede fără cercetare? Iată, verifică amănunțit, cercetează prin acele mijloace pe care le socotești suficiente. Cine a zis să crezi fără să cercetezi? Cercetează. Desigur, sînt mai fericiți cei ce pot crede simplu, „*cei ce n-au văzut, dar au auzit de la alții care prezintă suficientă încredere, dar dacă tu nu poți crede, cercetează*“. Nu e un păcat să cercetezi. La capătul cercetării profunde și stăruitoare nu poate fi decît exclamația: „*Domnul meu și Dumnezeuul meu!*“ (Ioan XX, 28).

Toma a cercetat pentru el și pentru noi. Dar Toma a găsit și răspunsul tot așa: pentru el și pentru noi. Prin îndoiala sa, prin verificarea pe care a făcut-o, Toma a devenit în acel moment un prețios martor al învierii. Și mărturia lui, alături de ale celorlalți apostoli, mironosiți și mulțimi cărora li s-a arătat Iisus, stă și ea la temelie credinței și a convingerilor noastre.

Sîntem departe astăzi de evenimentul învierii. Cum am mai verifica-o prin propriile noastre mîini? Nu mai putem. A făcut-o, iată, Toma, pentru noi, adăugînd o nouă piatră la temelie credinței noastre.

Să-i mulțumim Sfîntului acestuia care s-a îndoit, ajutîndu-ne să nu ne mai îndoim și noi. Să-i fim recunoscători și să ne însușim mărturia lui, întărîndu-ne și noi credința, exclamînd odată cu dînsul: „*Domnul meu și Dumnezeuul meu!*“

Sfîntul Toma a devenit mare propovăduitor al învierii. Cînd apostolii și-au împărțit lumea pentru evanghelizare, Toma și-a ales India. L-a mărturisit acolo pe Iisus, cel înviat, sfidînd moartea și primind-o cu recunoștință. El știa că nu moare, ci trece, pășeste la reîntîlnirea cu „*Domnul său*“. Biserica întemeiată de el în India există și astăzi.

Credința noastră se întărește cu adevărat, atunci cînd ațîța

martori oculari depun mărturie în atestarea Învierii Domnului. Îndoindu-se Toma atunci, nici unul dintre noi nu se mai îndoiește astăzi. Și noi mărturisim cu entuziasm că *Hristos a înviat*. Și simțim că dacă a înviat Hristos, totul e altfel. Nu ne mai temem de nimic. Cel care a înviat e cu noi. Ne-a scos din neștiința despre cele viitoare, din teama de moarte, din teama de absurd și non-sens, dîndu-ne un sens pentru aici și pentru eternitate. Ne-a plasat sub starea de răspundere pentru viața noastră, îndemnîndu-ne s-o trăim frumos, optimist, creator, în speranță și convingerea că totul are rost dumnezeiesc. Pe pămînt să fim oameni de bine, frați între noi, ajutîndu-ne între noi, pentru ca să fim fericiți aici și dincolo. Știînd că dăm socoteală pentru viața noastră, să cultivăm binele și iubirea, cinstea și omenia. Să ne agonisim cele pentru trai prin muncă, și să ne rînduim viața cu sentimentul că tot ceea ce facem are valoare atît pe pămînt, cît și în veșnicie, dincolo. Pentru că, *dacă Hristos a înviat* — spune Sf. Pavel — *cine ar mai putea spune că nu există viață veșnică?* (I Cor. XV, 12).

Nu întîmplător Învieria s-a petrecut primăvara, tocmai în anotimpul în care toate renasc, reînvie, parcă anume ca să ne ușureze credința în înviere. Primăvara dulce e asociată în cîntarea bisericăscă pe care am cîntat-o la prohod, cu „*Fiul meu cel dulce*“, cu Fiul care va învia, care a înviat.

Învieria e bucurie. Mintuitorul n-a găsit un alt cuvînt de adresat mironosițelor, în dimineața învierii, decît: „*Bucurați-vă!*“ (Matei XXVIII, 9). Ce alt cuvînt mai frumos, mai expresiv și mai adevărat decît acesta ar fi putut găsi? Iar apostolilor li s-a adresat prin alt cuvînt, la fel de frumos și de adevărat: „*Pace vouă!*“ (Luca XXIV, 36). Învieria aduce pace sufletului și minții omenești însetate de cunoaștere și doritoare să se simtă apărată de vertigul non-sensului și al absurdului, în stare să întunece bucuria vieții și farmecul ei.

Mintuitorul a dorit pace oamenilor și lumii. Să ne rugăm dar ca Domnul vieții și al învierii să ocrotească viața, și să îndepărteze de la noi toată primejdia și amenințarea.

Sărbătorind acest mare praznic al creștinătății, să ne vestim unii altora, în aceste zile, vestea cea mare, potrivit vechii tradiții românești și ortodoxe, că: *Hristos a înviat!*

Deasupra pietrei de mormînt

Deasupra pietrei de mormînt ai strălucit Doamne sub nimb de raze înviind a treia zi după Scripturi. La mîncare adîncă femeile mironosițe au găsit mormîntul Tău gol și îngerul le-a vestit Învieria. Te-ai arătat Mariei Magdalene și-ai convins-o că Tu ești Iisus Hristos cel înviat din morți. Pe ucenici i-ai salutat cu cuvîntul „*Pace vouă*“ luminîndu-le mintea și bucurîndu-le inima.

Deasupra pietrei de mormînt Învieria Ta Hristoase arată cu buze de raze locul soarelui, al vieții, al păcii, al iubirii, al muncii drepte, al fericii.

„Prin acestea vă veți cunoaște că sînteți ucenicii mei dacă vă veți iubi unii pe alții, dacă veți avea dragoste între voi. Pacea mea o dau vouă. Fericiți făcătorii de pace. Vrednic este muncitorul de plata sa.“

Sub vitraliile aceluiași cer albastru de primăvară, clopotele în mantii de bronz se iau de mîna și-ncep să colinze vestind și azi Praznicul Învierii Domnului. Ascultîndu-le ne întorcem cu fața spre soare, ne deschidem inima ca floarea soarelui spre iubire. Nădejdea neprihănitelor dimineți ale lumii receptează: „*Pace! Pace!*“ Să sune trimbițele mobilizării generale a grînelor și-a trandafirilor“. Dăm jos pinzele jalei de pe față căci în linia de concepție socială a epocii, nu mormîntul are cuvîntul, ci viața. Se dă bătălia organizată pentru

menținerea păcii — lupta împotriva petelor de sînge care umbresc chipurile copiilor. Supremul judecător al justiției oricărui concepții este viața. Ea este singura și marea îndreptățită să afirme sau să infirme valabilitatea tuturor teoriilor. Să promovăm dragostea curată la umbrel, luminoasă la chip și să prefacem în fier de pace fierul armelor, să facem din aramă clopote, nu tunuri și nici că mai să facă bombe. Nu se poate uita că primul prunc care s-a născut după aceea la Hiroșima, s-a născut orb, că primul buchet nupțial pe care l-a purtat, după aceea, fata din Lidice, erau trandafirii înfloriți din răsaduri primite din toate grădinile pămîntului, pentru cenușa încă fierbinte din Lidice.

Reflectînd uriașele pojaruri ale inimilor, să înțelegem că iubirea reprezintă trăirea ei concretă și în consecință și socială a armoniei, care e de fapt echivalența cu frumusețea.

Deasupra pietrei de mormînt „*Lumina Învierii*“, amintește omului de dragostea și credința în natura lui morală prin care în traiectoria timpului să se măsoare cu inima și mîinile îngrădite în puteri apărînd viața și spunîndu-și așa:

Viață,
Te vom păzi de flăcări
Încercători,
Puternici,
Prin iubire,
Te vom păzi de flăcări Omenire!
Prot. Ștefan Tascianu

Întregul nostru popor dă o înaltă apreciere noului demers al președintelui Nicolae Ceaușescu și sprijină poziția fermă, principială a președintelui Republicii Socialiste România în legătură cu situația deosebit de gravă creată în Mediterana ca urmare a violării independenței și suveranității Libiei prin bombardarea de către aviația americană a localităților libiene Tripoli și Benghazi.

Dezaprobind acțiunea militară americană, alături de toate forțele iubitoare de pace din țara noastră, Sinodul Bisericii Ortodoxe Române a adresat Congresului S. U. A. și Consiliului Mondial al Bisericilor următoarele scrisori:

SCRISOAREA SINODULUI BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Către

CONGRESUL STATELOR UNITE ALE AMERICII

Ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu întregul popor român și cu toate popoarele lumii, au luat cunoștință cu neliniște și adâncă îngrijorare de bombardamentele aviației americane asupra Libiei.

Acest act nejustificat este cu atât mai de neînțeles pentru întreaga opinie mondială, cu cât s-a săvârșit în perioada de desfășurare a unor ample acțiuni în cadrul Anului Internațional al Păcii, proclamat de către Organizația Națiunilor Unite, prin hotărârea unanimă a statelor membre ale acestui organism mondial.

De neexplicat și inadmisibilă este această acțiune militară și pentru că ea s-a întreprins asupra unui stat liber, suveran și independent, membru al Organizației Națiunilor Unite, încălcându-se grav normele de drept internațional pe care se întemeiază relațiile dintre state, colaborarea dintre ele, nesocotindu-se, totodată, principiile de etică și morală ale bunei conviețuirii între oameni și popoare.

Cu tristețe și mîhnire aflăm că atacurile aviației americane au provocat mari pagube materiale și numeroase victime în rândurile populației civile, sacrificate fără nici o vină.

Membrii Sfintului Sinod, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, în unitate deplină cu întregul nostru popor, împărtășesc și susțin cu

fermitate acțiunile imediate și energice întreprinse de Președintele României, Domnul Nicolae Ceaușescu, concretizate în mesajul adresat Domnului Ronald Reagan, Președintele Statelor Unite ale Americii, de a opri orice acțiuni militare împotriva Libiei.

Ca slujitori ai Bisericii, apărători ai vieții și ai păcii, ai dragostei și bunăvoinții dintre oameni și popoare, înțelegem pericolul acestui act, mai ales că el s-a produs într-o situație internațională deja agravată de existența unor vechi focare de conflicte și războaie, în diferite zone ale lumii.

Considerind că astfel de acțiuni duc la escaladarea războiului și la amenințarea vieții și a păcii în lume, ne adresăm Congresului Statelor Unite ale Americii cu încredințarea că își va exercita neîntârziat atribuțiile ce îi revin în vederea determinării factorilor de răspundere, pentru a renunța la acțiunile militare și a lua măsuri de soluționare a situației deosebit de încordate dintre cele două țări, pe calea tratativilor, la masa negocierilor, restabilind pacea în Mediterana.

Președintele Sfintului Sinod

† IUSTIN

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

SCRISOAREA SINODULUI BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Către

CONSILIUL MONDIAL AL BISERICILOR

Domnule secretar general,

Ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, împreună cu întregul popor român și cu toate popoarele lumii, au luat cunoștință cu neliniște și adâncă îngrijorare de bombardamentele violente ale aviației americane asupra Libiei.

Acest act nejustificat este cu atât mai de neînțeles pentru întreaga opinie mondială, cu cât s-a săvârșit în perioada de desfășurare a unor ample acțiuni în cadrul Anului Internațional al Păcii, proclamat de către Organizația Națiunilor Unite prin hotărârea unanimă a statelor membre ale acestui organism mondial.

De neexplicat și inadmisibilă este această acțiune militară și pentru că ea s-a întreprins asupra unui stat liber, suveran și independent, membru al Organizației Națiunilor Unite, încălcându-se grav normele de drept internațional pe care se întemeiază relațiile dintre state, colaborarea dintre ele, nesocotindu-se, totodată, principiile de etică și morală ale bunei conviețuirii între oameni și popoare.

Cu tristețe și mîhnire aflăm că atacurile aviației americane au provocat mari pagube materiale și numeroase victime în rândurile populației civile, sacrificate fără nici o vină.

Membrii Sfintului Sinod, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, în unanimitate deplină

cu întregul nostru popor împărtășesc și susțin cu fermitate acțiunile imediate și energice întreprinse de Președintele României, Domnul Nicolae Ceaușescu, concretizate în mesajul adresat Domnului Ronald Reagan, Președintele Statelor Unite ale Americii de a opri orice acțiuni militare împotriva Libiei.

Ca slujitori ai Bisericii, apărători ai vieții și ai păcii, ai dragostei, bunăvoinții dintre oameni și popoare, înțelegem pericolul acestui act, mai ales că el s-a produs într-o situație internațională deja agravată de existența unor vechi focare de conflicte și războaie în diferite zone ale lumii.

Biserica Ortodoxă Română adresează Consiliului Mondial al Bisericilor, din care face parte, rugămintea fierbinte de a interveni pe lângă Congresul și Administrația S. U. A. pentru a curma acțiunile militare împotriva Libiei, care provoacă mari pagube materiale și numeroase victime umane, amenințând pacea nu numai în Mediterană, dar și în alte părți ale omenirii, în întreaga lume.

Președintele Sfintului Sinod

† IUSTIN

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Umbră de la Tebea

Din fluier Iancu îngina destinul,
de cioplitori fanatici de ciubere.
Își îneca în sunete suspinul
și când și când în ape de tăcere.

El contempla pe boltă carul mare,
cu roți de stele, care nu se-aud.
Dar auzea dramaticele care,
curgînd de pe Feleac, de pe ponoare,
ca apele din leagăne, spre mare
și-un tropot de copite din Abrud,
ce transporta victoria-n spinare,
în contra timpului obez și crud.

Spun frunzele cu son tremurător,
că mai visează pe sub rădăcini
și umblă noaptea prin cuvîntul dor.

În oase-adînci de nu mai sînt lumini,
mai luminează timpul viitor,
c-un foc aprins chiar din cenușa lor.

Nepieritor de-i chipul lui de azi,
de ce nu-l văd cînd umblă printre brazi,
prin aer cu mireasmă de rășină?
E-acoperită umbra de lumină!

Noi îl zărim în noi ca pe-un ecran,
iluminat de-un tulinic din baladă,
ce-a dat puteri vederilor să vadă,
spre viitor, prin timp nedăfjan.

În relieful patriei e-un munte,
din cînd în cînd acoperit de nor,
dar norii pier de pe înalta frunte
a marelui invins, învingător.

Gheorghe Ș. Grăniceri

Cîntec de leagăn — cîntec de pace

Dormi cu mama pui de om, —
Mugurel de primăvară!
De ce tot tresari din somn,
Sbiciulat ca frunza-n pom?!...
Cine te-nfioară?!...

Dormi ca lujerul de crin,
— Alintat la piept de mamă —
Fără spaimă, fără chîn,
Te visează-n somnu-ți lîn
Un voinic de seamă.

Jinduță de ani mii
— Ca o ploaie, ca o rouă —
Pacea fi-va într-o zi,
Lege sfîntă celor vii,
Scut de viață nouă.

Că războiul o să piară
— Cum și cei ce vor a-l face —
Iar voi, prunci din orice țară,
Ne-nfricați de om, sau fiară,
Veți trăi în pace!...

Pr. Lăudatu Vasilescu

Pacea — dezideratul vieții

Fiecare clipă trăită este o moștenire, căci însemnează truda atîtor milenii de așteptare, aspirații și împliniri omenești. De aceea, pur și simplu, e nevoie de pace în lume, iar pacea trebuie apărută cu toate mijloacele pe care le avem la dispoziție.

Conștiința umanității este brăzdată de triste, singeroase și dure-roase lecții de istorie, care trebuie să nu se mai repete. Forțele oarbe ale răului trebuie împiedicate să se dezlănțuie; să triumfe forța rațiunii prin iubire și fiica ei bună — pacea. Nu vrem echilibrul rachetelor, nici al arsenalelor, nu vrem războiul stelelor, ci să domnească comuniunea iubirii. Biserica creștină, prin menirea ei, prin mesajul adus de Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, este propovăduitoarea „bunei voinți” și a păcii. Pacea este reflexul voinței lui Dumnezeu zidită în om la creație, este condiția ordinii în univers, armonia între oameni, este temeiul vieții.

Echilibrul interior, pacea lăuntrică rodește ca un fruct între oameni și popoare, pentru a se ajunge la comuniunea omului cu Dumnezeu, împăratul păcii. Istoria patriei noastre a fost marcată de evenimente în care lupta pentru supraviețuire împletită cu cea pentru libertate socială și neatîrnare politică a fost încrustată cu litere din focul existenței noastre multimilenare. De aceea credincioșii Bisericii noastre păstrînd tradiția sănătoasă dăltuită în cartea veșniciei, în care credincios și preot într-un suflet au acționat pentru binele și prosperitatea patriei, prețuiesc și respectă acțiunile de bine ale conducătorilor noștri.

Astăzi Biserica Ortodoxă Română se bucură de deplină libertate în toate acțiunile ei. Întîistătorul ei, P. F. Părinte Patriarh Dr. Iustin Moisescu, împreună cu ierarhii, preoții și credincioșii practică un larg ecumenism recunoscut în țară și peste hotare. Largul democratism al vieții noastre social-politice s-a conturat armonios în F. D. U. S. Iată de ce fiii Bisericii Ortodoxe Române susțin noile inițiative de pace venite din înțeleapta gîndire a Președintelui nostru stimat și iubit, care de două decenii a transformat țara într-un șantier de epocale realizări și înnoiri nebănuite în toate domeniile vieții.

În acest context orice acțiune de salvare a vieții și apărarea păcii găsesc un larg ecou în ființa tuturor credincioșilor care salută și participă la acțiunile pentru pace inițiate de Președintele României Domnul Nicolae Ceaușescu, avînd în Domnia Sa, pe cel mai însuflețit și competent mesager al omeniei românești, dornică de pace, luptătoare pentru pace, urmărind crearea unui spirit de înțelegere și frățietate cu toate popoarele lumii.

Fie ca voința noastră de pace să aducă izvor de lumină în cugetele marilor conducători de state, iar glasul iubirii și rațiunii să învingă.

Pr. Partenie Pop

Colțul Patristic

Să facem pace între oameni

de Sf. Ioan Gură de Aur

Eram dușmani ai lui Dumnezeu, dar Fiul Unul-Născut a făcut pace între noi și El, punîndu-se pe El însuși mijlocitor, primind rani în locul nostru și suferind moartea în locul nostru. Să ne sîrguim, dar, și noi să scăpăm de nenumărate rele pe semenii noștri! Să nu facem ca acum, cînd ne uităm cum se bat și se sfîșie unii pe alții, și cînd, stînd în jurul acestei priveliști drăcești, ne bucurăm cum se batjocoresc și se fac de ris. Poate fi, oare, o cruzime mai mare? Vezi că se ocărăsc, că se trag de păr, că-și sfîșie hainele, că se pămăduiesc, și rabzi să stai liniștit! Cine-i cel care se bate? Urs, fiară sălbatică, șarpe? Nu! E om ca și tine! E fratele tău! E mădularul tău! Nu te uita cum se bat, ci desparte-i! Nu te bucura, ci împacă-i! Nu îndemna și pe alții la bătaie, ci oprește-i și desparte-i pe cei ce se bat! De astfel de priveliști nenorocite pot să se bucure numai niște oameni fără de rușine, numai niște oameni cărora le place să vadă case ruinate, numai niște oameni fără de judecată, niște lepădături. Vezi pe un om că se face de ris și nu socotești că se face de ris? Nu intri între cei ce se încăieră? Nu împrăștii arma diavolului? Nu pui capăt atîtor nenorociri omenești?

— Dar ce? Vrei să fiu lovit și eu? O astfel de poruncă îmi dai?

— Fii încredințat că n-ai să fii lovit! Dar dacă vei păți asta, atunci fapta ta este faptă de mucenic, că ai suferit pentru Dumnezeu. Dacă pregeți să primești lovituri, gîndește-te că Stăpînul tău n-a pregetat să sufere crucea pentru tine. Cei încăierați sînt beți și întunecați la minte; minia îi stăpînește ca un tiran; au nevoie de un om cu mintea întreagă să-i ajute; și cel vinovat și cel nevinovat; unul, ca să înceteze de a mai face rău, celălalt ca să scape de rău. Du-te la dinșii, întinde-le mîna; tu cel treaz celui beat. Că este și o beție a miniei, mai cumplită decît

beția cu vin. Uită-te la corăbierii! Cînd văd că alți corăbieri sînt gata să se îneca, întind pinzele corăbiei lor și pleacă în grabă ca să smulgă din furtună pe cei de aceeași meserie cu ei. Dacă cei de aceeași meserie se ajută atît de mult unii pe alții, apoi cu mult mai mult este drept să facă asta cei de aceeași fire! Că pe uscat, primejdiile de înec sînt mai mari decît cele de pe mare: sau a ocărit, cînd a fost atacat, și a pierdut totul; sau, stăpînit de minie, a înjurat, și este iarăși aruncat în iad; sau a rănit și a ucis, și se află tot în primejdie de înec. Du-te, deci, și pune capăt răului! Scoate din valuri pe cei ce sînt pe cale să se îneca! Coboară-te în involburarea mării! Imprăștie priveliștea diavolului! Ia pe fiecare îndeosebi și sfătuește-i să stingă flacăra, să potolească valurile. Nu te teme dacă focul se face mai mare, iar cuptorul se încinge mai cumplit! Mulți alții vor veni alături de tine și-ți vor întinde mîna de ajutor. Fă tu numai începutul! Dar mai presus de toți îți va veni în ajutor Dumnezeuul păcii. Dacă vei fi tu primul care vei încerca să potolești flacăra, te vor urma mulți alții; dar tu vei primi răsplata celor săvîrșite de aceia. Samariteanul a văzut un rănit, pe care nu-l cunoștea și cu care n-avea nici o legătură; totuși s-a dus la el, l-a supt pe animalul său, l-a dus la o casă a lăsat hangului bani ca să-i poarte de grijă și i-a mai făgăduit și alți bani. Tu, însă, nu vezi un om căzut între tîlhari, de o armată de demoni; nu în pustie, ci în mijlocul pieții; nu ai de cheltuit bani, nici de închiriat animal de povară, ca să-l duci drum lung, ci numai să rostești cîteva cuvinte; și totuși pregeți, stai pe gînduri, treci pe alături fără inimă, fără milă! Ei bine, cum mai poți îndăjdui să-ți fie Dumnezeu îndurător, cînd îl chemi în ajutor?

Traducere de pr. D. Fecioru

Adevărul Învierii

(Continuare din pag. 1)

Meu al Legii celei noi, care pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea pacatelor" (Mt. 26, 27), ca apoi să adauge Fiul lui Dumnezeu, Testamentul Său: „Acesta să faceți întru pomenirea Mea" (Lc. 22, 19).

Părăsind acest cadru al Cinei de Taină, Mîntuitorul vine în Grădina Ghetsimani, unde ia cu Sine mai la o parte pe Petru și pe cei doi fii ai lui Zevedeu, Iacob și Ioan și cu sufletul adînc înfrînat le spune: „Rămîneți aici și privegheați împreună cu Mine" (Mt. 26, 37—38).

Încet se îndepărtează de ucenicii Săi, și pămîntul primește înfrînat genunchii Săi dumnezeiești, iar văzduhul și toată firea ascultă rugăciunea Fiului lui Dumnezeu: „Părintele Meu de este cu puțință treacă de la Mine paharul acesta! Însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu voiești" (Mt. 26, 39).

Venind apoi la ucenici i-a găsit dormind și le spune cu blîndețe: „Privegheați și vă rugați ca să nu intrați în ispită. Căci duhul este osîrduitor, dar trupul neputincios" (Mt. 26, 41).

Se retrage din nou în singurătate și de pe fruntea Lui cad picături ca de sînge asemenea stelelor care se pierd în noapte. Cu ochii minții privește înălțîndu-se Crucea durerilor Sale, piatră de altar pentru suferințele îndurate. Fierbinți, cuvintele supremei rugăciuni se înalță către Tatăl Ceresc. Nimeni vreodată nu s-a rugat astfel pentru urmașii lui Adam în această lume.

Venind din nou, Mîntuitorul îi află iarăși pe ucenici dormind. Încă odată apoi se retrage pentru rugăciune. Întorcîndu-se și găsindu-i de această dată cu ochii îngreuiați de somn, Mîntuitorul le spune: „Iată s-a apropiat ceasul și Fiul Omului va fi dat în mîinile păcătoșilor" (Mt. 26, 44—45).

În acest timp Iuda, cu ochi lacomi la vederea celor trezeci de arginți, se grăbea pe drumul trădării să-și vîndă pe Învățătorul său.

Iisus se ruga pentru Sine, pentru Apostoli, pentru lumea întreagă: „Părinte Sfinte, păzește-i în numele Tău pe cei pe care Mi i-ai dat, ca să fie una precum sîntem și Noi" (In. 17, 11). Îi cuprîndea în rugăciunea Sa și pe cei care aveau să creadă în El

prin cuvîntul Apostolilor și al urmașilor lor, căci continuă: „Dar nu numai pentru aceștia Mă rog, ci și pentru cei ce vor crede în Mine, prin cuvîntul lor, ca toți să fie una, după cum Tu Părinte întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una, ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis" (In. 17, 20—21).

Au urmat apoi alte momente dramatice care au culminat pe crucea de pe Golgota, cînd răstignit fiind pe cruce între cei doi tîlhari, Iisus Hristos adevărea lumii împlinirea Jerfelei Sale de răscumpărare prin cuvintele: „Săvirșitu-s-a", rostite înainte de a-și da Duhul (In. 19, 30).

După aceasta a fost pus în mormînt, care a fost pecetluit și o liniște adîncă se coborî pe Dealul Căpățîinii și peste Ierusalim.

Au trecut și cele trei zile de tînguță așteptare și potrivit obiceiului, femeile mironosițe venind să vadă mormîntul, le-a înfrînat ingerul în veșminte albe ca zăpada care le vestește: „Știu că pe Iisus cel răstignit îl căutați. Nu este aici; căci S-a sculat din morți precum a zis... degrabă mergînd, spuneți ucenicilor Lui că S-a sculat din morți și iată va merge înaintea voastră în Galileia; acolo Îl veți vedea. Iată v-am spus vouă" (Mt. 28, 1—7).

Aceste cuvinte ne încredințează și pe noi de adevărul Învierii și ne dă nădejdea Învierii veșnice prin cuvintele Apostolului Neamurilor „... acum Hristos a înviat din morți fiind începutul a Învierii celor adormiți" (I Cor. 15, 20).

Precum Apostolii oarecînd, tot astfel astăzi de atîtea ori dormim, iar Hristos veghează și se roagă pentru noi.

Sculat din morți, Mîntuitorul Hristos mereu ne aduce aminte de Ghetsimani, care-i întreaga lume, și ne întreabă, la fel ca-n totdeauna, duos și mîngietor: „De ce dormiți? și ne îndeamnă: „Privegheați și vă rugați".

El ne cheamă să înlăturăm ura și vrajba dintre noi și să ne îmbrăcăm în haina luminoasă a iubirii de Dumnezeu și de aproapele.

Mărturisind adevărul Învierii, ne unim inimile cu ale înaintașilor noștri și în cadrul tradiției creștine ortodoxe retrăim acest adevăr mărturisit în toate vremurile prin ceea ce noi numim „lege strămoșească", „lege românească", care a rămas peste veacuri călăuză neamului nostru.

Hristos a Înviat

Trăim sub larga împărtășire a duhului creștinesc al Învierii Domnului. Punctul de rezistență al credinței noastre creștine este Învieria lui Hristos.

Întreaga „taină cea din veac ascunsă și de ingeri neștiută" se desăvirșește prin învierea Lui.

Timpul acesta pînă la Înălțarea Domnului, de 40 de zile, este cel mai minunat din viața Domnului Hristos, petrecut pe pămînt.

Cu trupul proslăvit, îndumnezeit, apare aici, și dispăre dincolo. Și ca să convingă, că nu este trup aparent, a luat și a mîncat în fața Sf. Săi Apostoli, iar pe Apostolul Toma l-a încredințat despre învierea Sa, invitîndu-l să-și pipăie rănila și astfel a făcut din îndoiala lui, motivul siguranței noastre.

Ne înfrîntăm cu Răstignirea, că mult a suferit; dar ne bucurăm cu Învieria, că mult ne-a iubit. Prin Sf. Cruce a schimbat ura în iubire. El e Iubire care suferă; dar e și Iubire, care a biruit moartea. Prin Învierie nu ne-a scos numai din tristețe; ci ne-a trecut în bucurie, care nu este orice fel de bucurie, ci este bucuria mîntuirii noastre. Creștinismul este religia minunilor iar minunea nu se poate explica decît prin minune. Dar, cînd Dumnezeu apare, omul tace! Ea este mai degrabă ca o fereastră deschisă în cer, prin care putem privi direct, în același timp, marea iubire și marea milostivire a lui Dumnezeu față de oameni, precum și atotputernicia Sa.

Deci, să nu ne mirăm, ci să admirăm!... Că, în definitiv, ce a făcut Dumnezeu ca să nu fie minune?!... Minunea creațiunii. Apoi, cum conduce această creațiune, prin legile puse în ea. (Providența sau Pronia Divină sau, însăși viața Mîntuitorului, luată din primul și pînă în ultimul capitol al trăirii Lui pămîntești — de la Nașterea și pînă la Înălțarea la cer — a fost un moment, în care să nu fie minune?!...)

Prin Învierie, Domnul Hristos a mutat centrul vieții, în altă viață — în viața veșnică. *Ce este viața veșnică?*... Ne spune Domnul Hristos în *Rugăciunea arhierască* de la Sf. Ap. și Ev. Ioan cap. 17.

Biserica poate scoate multe argumente din arsenalul teologiei sale pentru a demonstra Minunea Învierii, prin care culminează toate celelalte minuni. Însă argumentul cel mai convingător este mărturia lumii creștine, de două mii de ani, cînd fiecare creștin cu lumînarea aprinsă în mînă și mișcat profund de duhul sîrbătorii, răspunde: „Adevărat a înviat!, Adevărat a înviat!, Adevărat a înviat!"

Aceasta este suprema dovadă — concretă și practică. Înțelegem atunci că sîrbătoarea Învierii, nu este numai o comemorare; ci este o trăire.

Trăirea în Dumnezeu este trăirea în Viața veșnică.

Fenomenul creștin, culminînd cu Învieria Domnului, a influențat și a dat forme noi de cultură, artă în istoria popoarelor pe tot globul: O forță morală civilizatoare-arhitecturală, sculptură, pictură, muzică și poezie.

La noi Eminescu are o poezie „Învieria". În această poezie descrie toată atmosfera Ortodoxiei. Cum în miezul nopții în biserica străbună, un preot bătrîn apare din Altar cu lumina Învierii pe care o împarte poporului credincios. Apoi preotul citește din *tartajul* Sf. Ev. — termenul îi aparține lui Eminescu — și încheie cu troparul Învierii — puștin modificat:

„Christos a înviat din morți
Cu cetele sfinte —
Cu moartea pe moarte călcînd,
Lumină ducînd
Celor din morminte!"
Sau Coșbuc, în „Moartea lui Fulger":

„Credința-n viața de apoi
E singura nădejde-n noi!"
Iar Vlahuță, în poezia „Hristos a înviat", în final, are și un sens social:

„Din lunga voastră-ngenun-
chere
Sculați! „Hristos a înviat!"

Pr. Lăudatu Vasilescu

ÎNVIEREA

în lumina Vechiului Testament

Credința în înviere este învățătura fundamentală a Sfintei Scripturi. Dogma învierii este legată de credința în atotputernicul Dumnezeu, care „dă viață și învie" (I Regi 2, 6).

Învierea atribuite prorocilor Ilie și Elisei (III Regi 17, 17 și IV Regi 4, 34) afirmă tocmai această credință, că Dumnezeu poate da viața morților.

Vechiul Testament este un prelude al Noului Testament, pedagog spre Hristos cum zice Sfîntul Pavel. El cunoaște că taina învierii din morți va fi inaugurată de Mesia, cel prezis de prorocii Vechiului Testament.

Ceea ce leagă Vechiul Testament cu creștinismul este mai ales conținutul clarvăzător al acestuia.

Modul cum prevede Vechiul Testament realitatea învierii din morți face din el un document autentic al revelației dumnezeiești. Învieria, ridicată la rang de dogmă prin cel mai sublim act al Mîntuitorului află în Vechiul Testament simburile din care crește miracolul cel mare.

Astfel în psalmul 15, 9—10 profetul are o viziune în care învățătura despre înviere este formulată destul de precis în cuvintele: „Pentru aceasta se veselește în mine inima mea și se bucură limba mea... că nu vei lăsa sufletul meu în iad, nici nu vei da pe Cel cuvios al Tău să vadă stricăciunea".

Preocupările acestui psalm privesc viața de dincolo. Cu privire la ea psalmistul are noțiuni precise, ca și referitor la componentele ființei umane. Pătruns de credință el știe că dincolo de orice experiență există o lume nouă. De ea se vor învrednici aleșii lui Dumnezeu.

Pentru aceasta, adică pentru această realitate, „se veselește și se bucură".

Sufletul nostru (din v. 20) derivă de la un radical care înseamnă a sufla, substantivat suflare, duh.

Sufletul nu este parte constitutivă a ființei umane, element principal, alături de trup. În lumea de dincolo, sufletul trăiește independent de trup. De moarte nimeni nu scapă, credinciosul din psalmi dorește ca sufletul lui să aibă o soartă diferită de cea a altor muritori, a celor răi.

Iadul din textul psalmului citat indică una din cele două stări de după moarte. Iadul e locuin-

ța de după moarte a celor răi „focul veșnic", cum îi zice Hristos, (Mt. 3, 12) și Intunericul cel mai dinafară (Mt. 8, 12) sau Adîncul (Lc. 8, 31).

În Noul Testament se precizează noțiunea de iad la Mat. 19, 18; F. Ap. 2, 27 și locurile paralele.

Noul Testament referă acest psalm la Hristos și-l consideră o profeție despre înviere, cum îl consideră și Teodoret în Comentariul său la psalmi (Migne P. G. tom. 80 col. 963).

De bună seamă Sfîntul scriitor va fi anticipat locul F. Ap. 2, 24—27: „Dumnezeu l-a înviat pe Hristos — dezlegînd durerile morții". Aici David zice: „nu vei lăsa sufletul lui în iad..." F. Ap. 23, 35—37 constituie deci paralelism la F. Ap. 2.

Un loc lămurit despre înviere ne oferă Iov 19, 25: „Știu că Mîntuitorul meu este viu și că voi învia din pămînt în ziua de apoi, că voi fi îmbrăcat iarăși în piele și oase". Sensul general al versetului este următorul: Mîntuitorul vine cu siguranță, iar cu venirea Lui începe opera de mîntuire a omului. O nouă caracteristică a operei de mîntuire este învierea din morți.

Isaia (26, 19), adresîndu-se către defuncții poporului anticipeaz și el învierea trupurilor: Pămîntul va restitui cadavrele pe care le-a ascuns în sînul său. Cei răposați se vor ridica și vor trăi din nou, ei nu vor mai muri, căci Dumnezeu nimicește efectele morții. Morții de aici sînt cei care în viață au servit cu credință lui Dumnezeu. Ei vor învia deșteptați de suflul divin, întocmai cum plantele se înviează de roua care urmează căldurii de peste zi.

În viziunea sa eshatologică și Ezechiel contemplează cum într-un viitor îndepărtat „începe a se lipi os de os, carnea crește, pielea le acoperă și o mulțime foarte mare de oameni va sta pe picioarele lor" (cap. 37).

După Daniel, învierea va fi generală, însă soarta ulterioară va fi diferită: unii învie spre bucurie, alții spre întristare (cap. 12).

Astfel învățătura Vechiului Testament despre înviere se prezintă destul de lămurit în aceste câteva locuri. Pare că nici Mîntuitorul n-a mai adaos, ci a exemplificat doar prin minunea învierii Sale din morți această dogmă a credinței.

Pr. prof. Dr. Nicolae Neaga

Să înviem și noi!

„Noi deci... am fost îngropați împreună cu Hristos pentru ca, după cum El a înviat din morți, tot așa și noi să trăim o viață nouă" (Rom. 6, 4). „Dacă deci ați înviat împreună cu Hristos, să umblați după lucrurile de sus unde Hristos șade la dreapta lui Dumnezeu" (Col. 3, 1)

Învieria Mîntuitorului nostru Iisus Hristos ne umple sufletele de bucurie și ne mișcă pînă în străfunduri, mai ales în noaptea tainică de înviere, cînd credinciosii inconjoară sfintele biserici în miez de noapte, cu lumînările în mîini și cu gîndul și inima la marea minune a înfrîngerii morții, cea mai mare minune din câte s-au pomenit vreodată.

Îndreptați sîntem întrutotul a ne bucura de sublimul fapt al Învierii Domnului nostru. Să mai fie însă ceva, ce este mai de lipsă și mai de folos. Bucuria inimii fie-ne însoțită de fapta voinței, tălmăcită prin strădanie de a ajunge să fim și părtași învierii: să înviem și noi la viața cea nouă, la viața cea preamărită, la viața în Hristos.

Domnul, întii, a murit răstignit pe cruce, apoi s-a lăsat îngropat și la urmă a înviat. O lucrare de răstignire, de omo-

rîre, de îngropare și de înviere să plînim și noi cu toată osîrdia: să ne „răstignim" pe crucea lepădării de păcate, să „murim" față de păcate, să „îngropăm" în mormîntul pocăinței omul cel vechi din noi și să lăsam să „se ridice", să „învie" în noi omul cel nou, zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Astfel procedînd, se cheamă că vrednici sîntem a glăsu: „Jeri, cu Tine, Hristoase, m-am răstignit, — azi, învîez împreună cu Tine", vrednici sîntem, cu alte cuvinte, de înviere spre fericirea de veci, din cereasca împărăție.

Întru aceasta, Hristos Domnul să ne ajute tutuzor celor ce cu bucurie prăznim slăvita Sa Învierie.

Pr. Ioan Suciu

Terorizarea populației din teritoriul de nord-vest al României de către ocupanții horthyști în anii 1940-1944

Pe parcursul celor patru ani de ocupație, autoritățile de stat horthyste, susținute de diferite organizații ultrareacionare și persoane contaminate de ideologia fascistă au terorizat, prigonit și hărțuit, zi de zi, populația românească din teritoriul smuls României prin Dictatul de la Viena. Se poate afirma, fără exagerare, că era un fel de „înțecere” între ocupanți în a găsi și „inventat” noi modalități, care de care mai bestiale, care să facă viața românilor imposibilă și de nesuportat, pe vremea vatră strămoșească și să-i oblighe astfel pe orice cale să-și părăsească naționalitatea, religia, casa și avutul. Se intrecau în a-i teroriza și umili, folosind orice mijloc, de la expresii, la bită, cutiți și glonț. Pretexte se găseau, se inventau la tot pasul. Dar principala lor vultură era că s-au născut români, că corbeau limba română, că gindeau, simțeau, se îmbracău și se comportau românește.

Asemenea unor fiare, horthyștii s-au năpustit asupra românilor. Și instinctul lor dezlănțuit n-a cunoscut limită. N-au crutat nici copii, nici bătrâni, nici femei. Cu un sadism feroce, au bătut, au alungat oamenii din casele lor și chiar din sate întregi sub amenințarea cu moarte, au tăiat, au sfișiat, au ucis și masacrat în chinuri groaznice, au dat foc la gospodării. Imediat după sosirea trupelor horthyste în comuna Mofinul Mic, județul Satu Mare, noul primar Botaș Beni le spunea românilor din localitate că în viitor „să vorbească numai ungurește, iar cui nu-i place să plece în România”. Iar plecarea — spunea el amenințător — să se facă „pînă nu-i prea târziu”.

Din rîndul celor ce terorizau populația românească au făcut parte și unii oameni de literă. „La Oradea, cunoscutul scriitor maghiar Tábergy Géza — arată Ferenczy György în lucrarea sa „Golgota Transilvaniabă” — ca un descreierat alevarg în fruntea teroristilor și pe baza indicațiilor date de el, sînt arestate victime nenorocite”, iar „La Cluj, Tamási Aron — care pînă mai ieri juca rolul de om cu simțăminte românești — a ținut un discurs despre cei 22 de ani de suferințe (!) îndurate de el, declarînd că în viitor numai literatura creștin-națională maghiară are dreptul la existență”.

Atitudine reprobabilă și de condamnare au avut și unii medici maghiari, care n-au voit să dea asistență de specialitate unor victime din rîndurile românilor. Între aceștia se numără și dr. Kubaszk István din Hueudin. În ziua de 9 septembrie 1940, cînd trupele horthyste au intrat în Hueudin, bandele locale dezlănțuite se pregăteau de acțiune. Seara, una dintr-ele a trecut prin țara locuitorilor protopopului Aurel Munteanu. Cu acei prilej, au aruncat cu pietre asupra casei parohiale, spărgîndu-i ferestrele, au smuls și aruncat firma cu denumirea instituției în limba română, zberind în cor: „Toți valahii să plece afară!” (din țară). La zgomotul acesta infernal, fostul deputat dr. Eugen Moga, care locuia în vecini, a ieșit în curte. Una din pietrele zvirlite de cei din bandă l-a nimerit în timp. Din cauza loviturii, el a căzut jos, în nesimțire. După ce banda de bătăuși a pornit mai departe, familia doctorului Moga a trimis după medicul maghiar dr. Kubaszk István. Acesta a refuzat să-i dea ajutorul medical cuvenit, spunînd: „La un valah puturos nu mă duc. Să erape, ticălosul.”

Bătăile, hăituaia și crimele s-au ținut lanț. Populația românească terorizată de horthyști nu avea o clipă de liniște. Oricînd, bătăușii și asasinii puteau intra în curțile și casele lor, să-i bată, să-i alunge, să-i ucidă. Aceste bande, la 23 septembrie 1940 i-au ucis pe preotul Andrei Bujor, pe Gheorghe Petre și familia lui Ioan Gurzău, alcătuită din 12 persoane, din Mureșeni de Cimpie; la Oradea, în 20 septembrie, au executat 20 de români, în cazarma Ferdinand. La Homorod, în județul Odeh, printr-unele altele, l-au bătut la sînge și l-au schingiuit înfiorător pe Gheorghe Chirilă, funcționar la Administrația financiară, fratele ziaristului Traian Chirilă, care, din cauza rănilor, în cele din urmă, a încetat din viață, la Arad.

Dintre numeroasele mărturii de epocă, care vorbesc despre acțiunile de terorizare și prigonire a populației românești din teritoriul răpit României prin Dictatul de la Viena din 30 august 1940, ne oprim asupra unora, pe care le încredințăm tiparului.

Prima provine de la I. Pinteș, născut în 1920, în Mofinul Mic, județul Satu Mare. Acesta relatează că în 5 septembrie 1940 era acasă, în satul natal, care e situat la 7 km de frontieră. „În urma Dictatului de la Viena, în această zi trupele horthyste au intrat în satul nostru. Cu o seară înainte (4 septembrie), o parte din populația maghiară din localitate, după ce a trecut pe la circumă, s-au plimbat pe străzile locuite de români, purtînd în mîna sticle de bere, în care erau înfipite luminări aprinse, spărgîndu-le o bună parte din geamurile caselor cu pietre, cîntînd cîntece cu Horthy, și strigînd: „A murit România! Nu va mai fi ziua de 9 Mai”, și multe altele.

Această ceață de maghiari, care cuprîndea cea 50 de persoane, a bătut cîțiva români, printre care și pe Nichita Ioan, dirigintele poștei, Marian Paul, un meseriaș, dulgherul și alții.

În ziua de 5 septembrie, cînd au intrat trupele horthyste în localitate, o mare parte din populație a fost mobilizată la șosea, unde s-a făcut primirea oficială a acestora. Cu acei

prilej, Botaș Beni, noul primar maghiar, a ținut o scurtă cuvîntare, în care mai mult s-a adresat românilor din sat, spunîndu-le cum să se poarte, „să vorbească numai ungurește, iar cui nu-i place, să plece în România, pînă nu-i prea târziu”.

În seara care a urmat, grupurile de maghiari au mai patrat pe străzile locuite de români, spărgînd geamurile acestora și strigînd tot cuvinte jignitoare la adresa românilor și a României. De teamă, românii din sat s-au ascuns prin grădini, pe cîmp. Nici o casă românească nu era luminată, dar și pe întuneric, echipele de ungueri au mai spart geamurile acestora, lovindu-le cu pietre.

În cîteva zile au fost instalate noile autorități locale: primar, notar, director școlar, funcționari etc. din rîndurile maghiarilor.

Cu toate că în sat, maghiarii reprezentau doar 30% dintre locuitorii, totuși școala a fost transformată în școală ungurească, iar copiii românilor obligați să învețe în această limbă, ori să rămîna în dinafară.

Din cauza prigoanei horthyste, la 26 octombrie 1940 am trecut frontiera în România, pe la Calea Mare, județul Bihor.

A doua mărturie provine de la N. Dragu din Sibiu, care arată că în „luna noiembrie 1940, a venit la noi un bărbat, cerîndu-ne să-l adăpostim. Era Aurel Panțir, fost funcționar la vama din Satu Mare, maltratat și apoi expulzat de horthyști. Cu el avea un geamantan cu cîteva obiecte personale, așa cum l-au aruncat peste graniță. Peste cîteva luni a sosit și familia lui, compusă din soție și trei copii minori, între 6 și 13 ani, expulzată de ungueri.

La scurtă vreme le-au sosit și cîteva lăzi cu articole de îmbrăcăminte, lenjerie, veselă, articole de sticlărie și mobilă, expediate din Satu Mare, pe calea ferată. Toate erau rupte, zdrebite, sparte sau tăiate, operație făcută de ungueri pe timpul transportului, încît nu se mai puteau folosi de ele.

Deși n-aveau decît hainele de pe ei și cîteva lucruri luate în grabă la plecarea membrilor familiei Panțir erau fericiți că au scăpat cu viață din mîinile horthyștilor.

Această familie era vizitată de alți români expulzați din teritoriul răpit. Printre aceștia se numărau studenții Iuliu Ilea și Liviu Lumpar din Negrești — Oas.

Tot atunci l-am cunoscut pe maestrul Vasile Stejerescu, de loc din Jibou. Și acesta fusese bătut, prigonit și expulzat de ungueri, împreună cu familia sa, alcătuită din soție, un copil mic și soacra. Nici el n-au reușit să aducă decît cîteva lucruri, în timp ce casa, mobilă și celelalte bunuri le-au fost luate de ocupație. După eliberarea Transilvaniei de nord de către armatele române și sovietice, în septembrie-octombrie 1944, familia Panțir s-a stabilit în Cluj, iar familia Stejereanu la Baia Mare.

A treia mărturie provine de la I. Miron, născut în 1928, în Simnău Almasului. Acesta relatează că în ianuarie 1941 m-am angajat slugă la măcelarul Miklós Jozsef din comuna Agheș, județul Cluj. Într-una din serile lunii februarie, stăpîna m-a trimis să-i chem casa pe soțul ei, care era la circumă, împreună cu jandarmii din localitate. Găsindu-l în popicarie, mi-a spus să beau niște bere de pe fundul unei sticle. Eu am bătut, dar fiind copil și neobisnuit cu ea, am scuipat-o jos. Văzînd că o scuip, atît el, cît și șeful de post, au zăslós (ajutor de sublocotenent), au început să mă injure și au voit să mă bată. De frică, am fugit, și, ajuns acasă, m-am ascuns în grajd. El a fugit după mine, m-au prins și după ce m-au legat cu o funie de mîini și de picioare, m-au pus jos și au început să dea în mine cu pumnii, picioarele și cu o coadă de mătură, pînă m-au umplut de sînge și am leșinat. Pe cînd mă băteau strigau la mine: „Cîine de valah! Valah puturos!” Văzîndu-mă leșinat, au aruncat apă pe mine cu o găleată. Cum tot nu m-am trezit, m-au închis în grajd, așa legat cu funia, și au plecat mai departe la circumă.

Peste vreo două ore, un vecin care auzise cum mă băteau, a intrat în grajd și m-a dezlegat, m-a dus la el în curte, m-a spălat cu apă de la fîntînă și, după ce mi-a dat o bucată de mîlai, m-a sfătuit să plec în România, spunînd că aici nu voi mai putea trăi din cauza prigoanei măcelarului și a șefului de post.

Peste cîteva zile am trecut granița în România, pe Dealul Feleacului. Ajuns în țara liberă m-am stabilit la Brașov, iar în august 1944 am intrat voluntar în armata română, și am luat parte la eliberarea părții de nord-vest a României de sub ocupația horthystă, apoi a Ungariei și Cehoslovaciei.

O patra mărturie provine de la M. Suci, născut în 1930, în Morești, județul Mureș. Acesta relatează că pe la începutul lunii septembrie 1940, un vecin din spatele casei noastre, pe nume Papp Péter, l-a amenințat pe tatăl meu, Suci Petre, muncitor la C.F.R., spunînd că abia așteaptă să mă treacă două-trei zile, după care îi va scoate intestinele, pe care o să le poarte pe umăr.

Ca urmare a acestei amenințări, tatăl meu, împreună cu fratele său, Suci Gheorghe, tot muncitor la C.F.R., au hotărît să se refugieze în țara liberă, împreună cu familiile lor. Noi am plecat din Tirgu Mureș cu ultima garnitură de tren, stabilindu-ne la Sighisoara.

A cincea mărturie provine de la I. Fodoca, născut în 1919, în Boian, județul Sălaj, care relatează „că pe la

începutul lunii octombrie 1940 contingentul meu a fost chemat la recrutare. Ne-am prezentat la Crasna, unde era sediul de plasă și funcționa comisia de recrutare.

Mai mulți dintre noi aveam cusute pe haine bucăți de postav colorate diferit, după un obicei străbun, printre care erau și culorile roșu, galben și albastru.

Cum am intrat în curtea localului de lingă pretură, asupra noastră s-au năpustit cu pumnii și cu paturile armelor mai mulți civili și militari horthyști, și au început să ne lovească pe unde nimereau. După ce-am căzut jos, ne-au lovit cu picioarele. În timp ce ne băteau, incitaiți, strigau, în limba maghiară: „Cîini de români!” și „Români puturoși!”

De teamă n-am reacționat nimic. Pur și simplu ne-am mușcat limba de durere și am înghițit jîgnirea în noi.

După ce ne-au bătut la sînge, ne-au sfișiat hainele cu baionetele și cuțitele, smulgînd bucăți de stofă și pînură, unde se afla postavul ce simboliza tricolorul românesc.

Acesta a fost primul contact cu autoritățile de ocupație maghiare și, totodată, un avertisment privitor la ceea ce ne așteaptă după incorporarea în armata horthystă.

A șasea mărturie provine de la P. Duma, născut în 1925, în comuna Cizer, județul Sălaj. „Din cauza maltratării și prigoanei autorităților maghiare de ocupație — insulte, bătăi în mai multe rînduri și amenințări cu moartea — în luna aprilie 1941 m-am refugiat în țara liberă. Din aceleași motive, a trecut granița cu mine și Ioan Duma a Duții, pe la Lunca Vișagului, prin Valea Drăganului. Ajuns în România m-am înrolat în armată și am luat parte la luptele pentru eliberarea Transilvaniei de nord de sub ocupația horthystă.

A șaptea mărturie provine de la T. Sonea, născut în 1905, în Pria, județul Sălaj. „La data de 3 mai 1944, jandarmii ungueri — scrie acesta — au pătruns în curtea vreului Lázár Jacob din comuna noastră și, sub amenințarea armelor au obligat familia acestuia, ca în termen de zece minute, să părăsească casa. Însăpămîntați, aceștia de-abia au reușit să-și adune cîte o legătură cu lucruri și ceva de mîncare pentru drum. Cînd a expirat timpul anunțat, jandarmii, amenințîndu-i cu împușcarea, i-au urcat în două căruțe trase de cai, rechiziționate de primărie, și i-au dus la ghetoul din Șimleu Silvaniei.

În momentul cînd horthyștii au intrat în curtea casei lui Lázár, unul dintre băieții acestuia, Lázár Jacob, zis lami, în vîrstă de 21 de ani, bătîndu-și așteptați din partea autorităților maghiare, a sărit pe geamul din spatele casei și, prin grădini, a fugit în pădure, ascunzîndu-se în locul numit Măgura Priei, din Munții Meșeș. Aici a fost adăpostit într-o colibă de familia lui Nicolae Farcaș, pînă la 17 octombrie 1944, cînd trupele germane și unguere, înfrînte, s-au retras spre vest, și localitatea era eliberată de unitățile sovietice.

Deși în perioada mai-octombrie 1944, autoritățile horthyste au încercat în mai multe rînduri să-l prindă pe Lázár Jacob, trimitînd patrule să scotocească satul și muntele, au anchetat și terorizat mai mulți săteni bănuți că l-ar adăposti, dar fără reușită. Tot satul știa de el, și asigura hrana și îl apăra împotriva jandarmilor, salvîndu-i viața.

Dintre cei rădicați de horthyști din familia sa și duși în lagăr, au fost ucisi cu toții în lagărul de la Auschwitz, mai puțin o fată, cu numele Aurelia, care s-a reîntors acasă în vara anului 1945.

După declanșarea, la 23 august 1944, a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, autoritățile horthyste au intensificat acțiunile teroriste și de prigonire a populației din Transilvania de nord. Iar după ofensiva trupelor germane și unguere în Crișana și Banat, din perioada 13—18 septembrie 1944, și ocuparea unor localități românești, autoritățile horthyste au urmărit populația evreiască din zonă pentru a o lichida. Cu ajutorul românilor, aceasta s-a retras spre interiorul țării încă pe la sfîrșitul lunii august 1944, salvîndu-și viața. Peste cîteva zile, autoritățile românești i-au ajutat pe evrei respectiv, după dorință, fie să se reîntoarcă la casele lor după alungarea trupelor inamice dincolo de graniță, fie să plece la Constanța, și de acolo în străinătate.

Concluzente în această privință sînt documentele de arhivă. Astfel Inspectoratul regional de poliție Alba Iulia, cu nr. 23.561 S din 29 august 1944, raporta că „în satele din apropierea frontierei noastre au fost arestați, cu excepția sașilor, toți cei care au fost prizonieri în Rusia, în războiul trecut. În nordul Ardealului, unguerii au interzis românilor să stea de vorbă pe străzi și în curți, mai mult de două persoane. În nopțile de 27—28 și 28—29 august 1944, românii au fost oprți să iasă din casă.”

Aceiași Inspectorat, cu nr. 23.863 S din 31 august 1944, raporta că „În ziua de 31 august a.c. au venit din Arad la Petroșani un număr de 120 evrei din Ungaria, fără autorizații de călătorie, și declară că vor să meargă la Constanța pentru a se imbarca pentru Palestina. Solicită autorizație de călătorie pînă la București, unde au loc de întînire. În ultimele patru zile au venit în Petroșani cca 200 evrei din Arad și Timișoara, fugiți de acolo din cauza evenimentelor militare. Solicitînd a li se elibera autorizații de călătorie, spre a se reîntoarce în orașele amintite — după eliberarea acestora de către trupele române și sovietice. Tuturor acestora li s-a asigurat plecarea, acolo unde au doriți”.

Prof. Petru I. Dan

Contribuția României la victoria asupra fascismului

(Continuare din pag. 1)

După oprirea ofensivei inamice, armata română a trecut la ofensivă pe întregul front și prin lupte grele a reușit să elibereze sud-estul Transilvaniei și să respingă, împreună cu trupele sovietice, forțele dușmane din centrul Transilvaniei, Crișana și Banat.

La 6 octombrie 1944, trupele sovietice și române au declanșat Operația Debrețin, menită să ducă la înfrîngerea unităților inamice în partea de nord-vest a României și cea de est a Ungariei. În cadrul ei, Divizia 3 munte și Divizia „Tudor Vladimirescu” au acționat la vest de Munții Apuseni, aducîndu-și contribuția la eliberarea orașului Oradea, iar Corpul de cavalerie român — la eliberarea orașului Salonta. În același timp, Armata 4 română, încadrată în gruparea de la dreapta Frontului 2 ucrainean, a trecut la ofensivă și, prin lupte crîncene, a rupt apărarea inamică pe Mureș și Arșes. Continuînd ofensiva, divizia Armatei 4 au forțat Someșul Mic, trecînd la urmărirea pe direcția Apahida-Carei. Nîmicînd rezistențele inamice în Munții Meșeș și Făget, trupele române înaintează spre vest și, prin lupte grele, la 25 octombrie eliberează orașul Carei. În aceeași zi, unitățile române și sovietice au depășit în acest sector frontiera româno-ungară. Tot atunci, trupele sovietice, în colabore cu cele române, au eliberat orașul Satu Mare. Pentru a immortaliza ziua eliberării întregului teritoriu național, guvernul a hotărît ca data de 25 octombrie să fie sărbătorită ca zi a Forțelor Armate ale Republicii Socialiste România.

În luptele duse pentru eliberarea părții de nord-vest a țării, armata română a acționat cu 274.000 militari și a eliberat 872 localități, dintre care 8 orașe. De asemenea, armata română a luat parte la eliberarea orașelor Cluj, Oradea, Salonta și Satu Mare. Pierderile suferite de unitățile române în perioada 1 septembrie—25 octombrie 1944 s-au ridicat la 50.000 oameni, dintre care 11.000 numai în luptele de pe Mureș.

După eliberarea teritoriului național, armata română a continuat acțiunile militare pe teritoriul Ungariei, participînd la operațiile Debrețin și Budapesta, organizate de comandamentul sovietic.

La Operația Debrețin, declanșată la 6 octombrie 1944, au luat parte, în cadrul grupării principale a Frontului 2 ucrainean, și 5 divizii române, pe direcția principală Arad—Debrețin—Nyiregyháza. Prin lupte de o mare intensitate, armatele române și sovietice au rupt pozițiile Armatei 6 germane și Armatei 3 unguere, pătrunzînd spre nord pe teritoriul Ungariei. Nîmicînd rezistențele și contraatacurile inamice, marile unități române, împreună cu diviziile sovietice, au eliberat prin lupte singeroase, în 19 și 20 octombrie 1944, orașul Debrețin.

La zdrobirea grupării dușmane din această zonă și-a adus contribuția și Corpul de cavalerie din Armata 1 română, care a înfrînt rezistențele inamice și la 20 octombrie a ieșit la vest de Debrețin, iar Divizia 2 munte română, încadrată în Corpul 35 armată sovietică, a ieșit la est de această localitate.

Concomitent, celelalte 4 divizii ale Armatei 1 române au dus lupte îndrîjite pe Tisa mijlocie, forțînd rîul la Mindszent și Szolnok. Prin lupte deosebit de grele, aceste mari unități au contribuit la zdrobirea contraofensivei executate de trupele fasciste în zilele de 19—21 octombrie în zona Szolnok, cu scopul de a pătrunde în spatele Grupării principale a Frontului 2 ucrainean. Astfel, diviziile române au avut un rol însemnat în reușita Operației Debrețin.

În ultima decadă a lunii octombrie, a pătruns pe teritoriul Ungariei și Armata 4 română, comandată de general de corp de armată Gheorghe Avramescu, aflată la flancul drept al Frontului 2 ucrainean. Aceasta a nîmicînt forțele germane și unguere din zona orașului Nyiregyháza și, la sfîrșitul lunii, a ajuns pe Tisa superioară, încheind Operația Debrețin.

De la 29 octombrie, armatele române au luat parte la Operația Budapesta, acționînd pe patru direcții depărtate una de alta. Corpul 7 armată, comandat de general Nicolae Șova, compus din 3 divizii, a înaintat spre capitala Ungariei. După lupte grele, a ajuns în fața centurii fortificate de apărare a Budapestei, formată din trei poziții eșalonate în adîncime pe o distanță de 30 km. Prin lovitură puternică, în cursul lunii decembrie, diviziile române au rupt această centură și, la 1 ianuarie 1945, se aflau în fața orașului. În continuare, timp de două săptămîni, încadrate în Gruparea Budapesta, formată din două corpuri de armată sovietice și Corpul 7 armată română, trupele române au dus lupte inverșunante în interiorul marelui oraș, ajungînd la 15 ianuarie 1945, la mai puțin de 2 km de Dunăre. În ziua următoare, Corpul 7 armată română a fost scos din dispozitiv și deplasat pe frontul din Cehoslovacia.

Armata 4, continuînd operațiile militare, a cucerit Munții Hegyálja și la 18 decembrie a trecut frontiera unguero-cesoslovacă. Concomitent diviziile 2 și 3 munte, acționînd în cooperare cu trupele sovietice, au cucerit masivul Bükk și, la 28 decembrie, au ajuns pe frontiera unguero-cesoslovacă.

Pe teritoriul Ungariei, armata română a acționat cu 210.500 militari, a eliberat 1.237 localități, dintre care 14 orașe, a provocat inamicului pierderi care s-au ridicat la 21.045 pri-

zonieri și peste 9.700 morți, și a pierdut 42.700 oameni.

În ultima etapă a războiului antihitlerist, armata română a luptat pe teritoriul Cehoslovaciei. Luptele au început la 18 decembrie 1944 și s-au desfășurat în trei etape, și anume: 1. luptele din zona frontierei unguero-cesoslovace; 2. marea ofensivă de iarnă (12 ianuarie—25 martie 1945) și 3. etapa finală a războiului antihitlerist (25 martie—12 mai 1945).

În prima etapă, Armata 4 română a executat operația de la Sena-Tur-na; iar Corpul 4 armată din Armata 1 a participat la luptele de pe rîul Ipoly și din zona Lučenec.

În etapa a doua, Armata 4 română a rupt apărarea inamică din masivul Silicka și, înaintînd pe direcții convergente, a încercat gruparea ungară în zona orașului Rožnáva. Apoi, diviziile acestei armate au trecut la urmărirea dușmanului, ieșind în valea Hronului. În cursul lunii martie 1945, această mare unitate operativă, depășind greutățile unor locuri greu accesibile și ale unei ierni cu viscoze mari și geruri năpraznice, a înfrînt rezistența adversarului, cucerind Munții Tatra Mică, Metalicii Slovaci, orașul Banska Bystrica și a concurat la eliberarea orașului Zvolen. Concomitent, Armata 1 română a înaintat în Munții Javorina și, forțînd Hronul, a continuat ofensiva în Munții Nitra.

În etapa a treia, Armata 4 română a executat operația pentru cucerirea Munților Fatra Mare, Fatra Mică și Carpații albi, a forțat rîul Vah, și a ieșit pe Morava; iar Armata 1 română a realizat operația dintre rîurile Hron și Morava, precum și operația din lungul Moravei, încheiată cu eliberarea orașelor Kromeriz și Kojetin.

Între 6 și 12 mai 1945, cele două armate române și-au adus contribuția la ultima operație a celui de-al doilea război mondial în Europa — Operația Praga. Ele au fost regrupate în zona Brno și, în cooperare cu Armata 53 sovietică, au urmărit inamicul pe direcția Praga, pînă în ziua de 12 mai 1945, cînd ultimul focar de rezistență dușmană a fost nîmicît.

O brigadă de căi ferate și Regimentul 2 care de luptă, și pe teritoriul Austriei, dînd lovitură trupelor fasciste în apropiere de Viena.

În Cehoslovacia, armata română a participat cu 248.340 oameni, a înaintat 400 km, a forțat patru cursuri de apă și a străbătut prin lupte zece mase muntoase, a eliberat 1.722 localități, dintre care 31 orașe, a provocat inamicului pierderi mari în oameni și tehnică de luptă, și a pierdut 66.995 ostași.

Contribuția militară a României la războiul antihitlerist s-a ridicat la 538.536 oameni, care au luptat 260 zile, au înaintat 1.000 km în dispozitivul inamic, de pe Mureș pînă la 80 km de Praga, au traversat prin lupte grele 17 mase muntoase, au forțat 12 cursuri mari de apă, au eliberat 3.831 localități, dintre care 53 orașe, au provocat adversarului mari pierderi în oameni — 136.529 prizonieri și morți — în armament și tehnică de luptă. Pierderile suferite de armata română în timpul războiului antihitlerist s-au cifrat la 167.525 oameni, morți, răniți și dispăruți, dintre care peste 5.000 ofițeri și aproape tot atîția subofițeri.

Pentru faptele lor de armă săvîrșite în război, trupele române au fost citate în 14 ordine de zi pe întreaga armată de către Ministerul de Război român, prin numeroase ordine de zi pe armate, corpuri de armate și divizii. De asemenea, Comandantul suprem sovietic a evidențiat comportarea și eroismul armatelor române prin șapte ordine și 21 comunicate de război, precum și în numeroase ordine de zi. Peste 300.000 de militari români au fost distinși cu decorații de război românești, sovietice, cehoslovace și unguere.

Pe lingă efortul militar, poporul român a adus o deosebită contribuție economică la înfrîngerea fascismului. După date incomplete, valoarea contribuției economice a României la războiul antihitlerist s-a ridicat la peste un miliard de dolari valută 1938.

După aprecierile de epocă, prin participarea sa activă la războiul antihitlerist, țara noastră a contribuit la scutirea acestuia cu cel puțin șase luni.

Efortul militar și economic al României în războiul antihitlerist a fost apreciat larg și elogios pe plan internațional. Astfel, A. I. Vișinski, reprezentantul U. R. S. S. la Conferința de pace de la Paris din 1946, arăta că „după 23 August 1944, România a devenit unul din cei mai activi participanți la lupta împotriva Germaniei hitleriste”, a acordat ajutor Uniunii Sovietice”. Postul de radio din S. U. A. referîndu-se la aportul României la războiul antihitlerist, afirma că acesta „a scurtat timpul ostilităților și a adus o contribuție de preț la victoria militară împotriva Germaniei hitleriste”. Iar postul de radio Paris preciza că România, prin participarea sa activă la război, a contribuit la scutirea acestuia cu „cel puțin șase luni”.

Cu prilejul sărbătoririi zilei de 9 Mai — Ziua Victoriei asupra fascismului — aducem întreaga noastră recunoștință memoriei aceluia care și-au jertfit viața pe cîmpul de luptă, și un cald și binemeritat omagiu tuturor aceluia care și-au adus suprema lor contribuție la zdrobirea fascismului și la instaurarea păcii în lume.

Din activitatea Episcopului Dr. Vasile Stan, pedagog luminat și ierarh patriot

În biserica cu hramul „Înălțarea Domnului” (construită în 1725) din parohia Sohodol, din Țara Moților, an de an, la 13 aprilie, se înalță rugăciuni pentru odihna sufletului vrednicului de pomenire Episcopul Dr. Vasile Stan. Credincioșii așteaptă cu emoție, dar și cu legitimă mândrie, momentul când preotul le va vorbi despre acest fiu al satului, a cărui viață pilduitoare este încă vie în amintirea celor mai vîrstnici.

Deoarece anul trecut s-au împlinit 110 ani de la nașterea sa și 40 de la moartea sa, credem că este potrivit să evidențiem câteva trăsături ale chipului acestui mare român, care a slujit Biserica și neamul cu un devotament exemplar.

Episcopul Dr. Vasile Stan s-a născut în comuna Sohodol, din Munții Apuseni, la 30 ianuarie 1875, din părinți țărani. Starea materială a acestei familii era asemănătoare celei a tuturor moților. Greutățile vieții moșului, sărăcia lui, sint foarte bine înfățișate în versurile lui Octavian Goga: „Munții noștri aur poartă, / Noi cerșim din poartă-n poartă”. Aceasta era viața moșului sărac în țară bogată.

Anii copilăriei, petrecuți în casa părintească, viața grea a moților, și-au pus pecetea pe întreaga ființă a viitorului ierarh, care va lupta necontenit pentru luminarea și ridicarea poporului.

Școala primară a făcut-o în comuna natală; a urmat apoi gimnaziul la Brad și liceul la Beiuș și Brașov. Studiile teologice le-a urmat la Institutul „Andreian” din Sibiu, după care, în 1898, Consiliul Arhiepiscopesc din Sibiu l-a trimis ca bursier la Universitatea din Budapesta, unde a făcut studii de Filozofie, Pedagogie și Filologie modernă. În 1908 și-a luat doctoratul în Filozofie, în limba română, pe care o iubea ca pe sufletul său.

Revenind la Sibiu, a funcționat ca profesor la Institutul teologic-pedagogic, iar după separarea celor două secții, în 1919, a fost numit director al Secției pedagogice, devenită Școala normală „Andreian” și Școala pedagogică „Vatra școlară”, a scris numeroase articole culturale și sociale, făcând din activitatea sa de condeier o înaltă și nobilă misiune.

A desfășurat și o bogată activitate publicistică: a scris și tipărit manuale didactice; a redactat „Biblioteca școlară” și revista pedagogică „Vatra școlară”, a scris numeroase articole culturale și sociale, făcând din activitatea sa de condeier o înaltă și nobilă misiune.

Dr. Vasile Stan a fost nu numai un „ctitor” de oameni, ci și om de mare omenie, care nu și-a uitat niciodată obișnuia, fiind mândru de moșii din rîndul cărora provenea și pentru a căror propagare spirituală și materială a luptat necontenit. Astfel, pe mulți fii de moși, copii de țărani săraci, i-a ajutat să primească lumina cărții, dăruindu-i astfel și pe aceștia luptei pentru ridicarea poporului.

Amintim una dintre aceste fapte ale sale:

Revenind pe meleagurile natale, profesorul Dr. Vasile Stan a găsit în satul său un copil orfan de amîndoi părinții pe care învățătorul îl descria ca pe un copil silitor la carte, cu bună țineră de minte și cu inteligență ageră. Pe acest copil de moș, cu numele Ioan Petru Stan, înălțat în opinci și îmbrăcat în straie moțești, îl duce la Sibiu, unde îl înscrie la Școala normală de băieți. Prin purtarea de grijă a profesorului Vasile Stan, acest copil isteț și dornic de învățare va ajunge, după absolvirea școlii, un nume cunoscut în lumea literară sibiană, devenind scriitorul Ion Stan Arieșeanu, care a publicat schițe și nuvele în revistele „Gîndul nostru”, „Luceafărul Literar”, „Izvorășul”; a publicat, de asemenea, un volum de poezii satirice, intitulat „Vai de mine”, în care apar multe

aluzii la viața plină de nevoi a țaranului moș în perioada dintre cele două războaie mondiale. Înscris la Facultatea de Litere și Filozofie, acest tânăr scriitor va trebui să-și întrerupă studiile pentru a merge pe front. Patriot înflăcărat, în calitatea sa de comandant de pluton, cu gradul de sublocotenent, a luptat cu eroism împotriva trupelor hitleriste. A căzut eroic la 6 martie 1945, cînd avea abia 21 de ani, în Cehoslovacia, fiind înmormîntat în cimitirul eroilor din Lucenek.

Iată ce fel de oameni a crescut marele pedagog care a fost Dr. Vasile Stan!

Dragostea față de popor l-a determinat pe Dr. Vasile Stan să ducă o luptă susținută pentru ajutorarea țărâniei, pentru propagarea ei economică. A fost unul dintre precursorii cooperăției în Transilvania, iar în calitatea sa de președinte al Federației „Înfrățirea” a ajutat cu porumb comunitățile sărace din Țara Moților în urma secetei din 1914. Fiul de moș n-a uitat pe cei rămași acasă!

Dr. Vasile Stan a fost și un neobosit luptător pentru promovarea conștiinței naționale și a unității poporului român. Cu mare entuziasm și legitimă mîndrie patriotică a luat parte la Marea Adunare de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918. A fost fericit cînd alături de miile de români veniți la această mîreață sărbătoare a înfîlțat la Alba Iulia și pe moșii de Sohodol, veniți și ei să-și spună cuvîntul pentru Unire.

Pentru vrednicia și meritele deosebite în slujba Bisericii și neamului, în anul 1927 Dr. Vasile Stan a fost ales vicar al Arhiepiscopiei Sibiului și sfințit întru arhieru cu titlul „de Rășinarea-nul”.

În anul 1938 a fost ales episcop al eparhiei nou înființate a Maramureșului, cu reședința la Sighet, fiind înscăunat la 29 decembrie 1938. A reușit să organizeze această eparhie în scurtă vreme, pînă în 1940 cînd, în urma odiosului Diktat de la Viena, a fost silit să se retragă la Sibiu, unde și-a petrecut pribegia vreme de patru ani. Dorul de a fi în mijlocul păstoriților săi l-a determinat ca în toiu iernii, din anul 1944 — la 14 decembrie — să plece din nou la scaunul de reședință.

Participînd activ la suferințele îndurate de păstoriții săi, s-a îmbolnăvit grav, fiind silit să revină la Sibiu, în ziua de 13 aprilie 1945. Potrivit dorinței sale, a fost înmormîntat în cimitirul din Rășinari, lângă mausoleul mitropolitului Andrei Șaguna.

Deschizînd cartea vieții acestui luminat profesor și ierarh, personalitate proeminentă a Transilvaniei acelei vremi, ne umple de admirație faptele sale de truditor pentru mai binele acestui neam. S-a înscris în istorie prin devotamentul cu care a slujit altarul Bisericii și al Patriei. El rămîne în conștiința neamului, căci a fost cu adevărat o conștiință românească.

Idealul vieții episcopului Dr. Vasile Stan, pe care singur și l-a formulat și l-a urmat neabătut, a fost identic cu al eroului Munților Apuseni — Avram Iancu: „Unicul dor al vieții mele e să-mi văd națiunea fericită, pentru care după puteri am luptat pînă acum”.

Acest mare ideal a devenit astăzi o realitate scumpă, dar viața celui ce l-a slujit rămîne o pildă luminoasă și vie pentru generațiile de azi și de mîine.

Pr. Eugen Goia

Taina mîntuirii în Hristos...

(Continuare din pag. 1)

umpluți de cinste și de slavă alături de El. Înviind Hristos din mormînt, toți sintem smulși din lumea morții și antrenați în lumea care va să vină. Împărăția lui Dumnezeu. Prin moartea Sa. El a distrus moartea ca atare și pentru todeauna, pentru că El era Viața însăși: „Dar cum mori, Viață, și cum sezi în mormînt?” ne-am întrebant în Vinerea Patimilor. Întreaga economie a mîntuirii se realizează acum în faptul morții și Învierii Sale. În Iisus Hristos, care a fost înviat din morți de Tatăl prin Duhul care dă viață și care a înviat El însuși pentru că era Dumnezeu adevărat, noi toți facem trecerea de la moarte la viață. De aceea, așa cum subliniază Apostolul Pavel, credința în Hristos cel înviat care dă viață lumii stă la temelie speranței și mîntuirii noastre (I Cor. 15, 17).

În al doilea rînd, vestea Învierii Domnului este anunțată în afara locașului de cult, în fața ușilor bisericii, citindu-se Evanghelia despre răspîndirea vestei învierii. Acest fapt arată că învierea are o importanță universală, are o valoare cosmică, deoarece Domnul Cel înviat este Pantocratorul, Cel care are și dă viața din abundență. Iisus Hristos cel înviat este Cuvîntul-Creatorul, Domnul, mirele Bisericii și împăratul ingerilor, Căruia i s-a dat toată puterea în cer și pe pămînt. De altfel, la Liturgia de Paști, Biserica a rînduit să se înceapă citirea Noului Testament anume cu Prologul Evangheliei după Ioan, care amintește de Geneză, de Cuvîntul lui Dumnezeu. Și pentru că Cel răstîgnit și înviat este Pantocratorul, Paștele este o sărbătoare a tuturor, a întregii creații, nu numai a creștinilor. Învierea Pantocratorului transformă radical destinul creației și al umanității. Este vorba de eliberarea creației și umanului din robia corupției și a morții. Acest trup stricăcios se va îmbrăca întru nestricăciune, acest trup muritor se va îmbrăca întru nemurire (I Cor. 15, 51—54). Bucuria cosmică constă în aceasta: toți vor învia, toți vor primi viață din viața Celui înviat. Toți vor avea un loc în lumea (oekumene) care va să vină, dar ține de fiecare să fie ales mic sau mare în Împărăția lui Dumnezeu. Astfel, Biserica ține cu toată țărnia sa nu fie propovăduit „un alt Dumnezeu decît creatorul, un alt Hristos decît cel născut din Maria, o altă speranță decît Învierea” (Tertulian, *Contra ereticilor* XXIII, 11, trad. rom., p. 155).

În al treilea rînd, Liturgia de Paști ne prezintă un Dumnezeu care este în același timp Iubirea însăși. Cel iubit și Cel care dăruiește iubirea Sa din abundență. Un Dumnezeu care invită la Sine pe fiecare și pe toți. Care iartă fără condiție. Este o invitație unică și o iertare necondiționată, fără a ține seama cu tot dinadinsul de meritele, de nevoitete și de virtuțile noastre. Astăzi cunoaștem cine este Dumnezeu nostru și

ne întrebăm: Cine este mare și bun ca Dumnezeu nostru? Toate cîntările Învierii exprimă acest caracter unic al lui Dumnezeu lesme iertător și iubitor de oameni. Sfințul Ioan Hrisostom, în *Cuvîntul* său de Paști, care se citește în noaptea Învierii, spune că toate barierele între Dumnezeu și umanitate sint acum ridicate. Toți fără excepție, sint chemați de Tatăl să intre în osteneala Fiului Său, toți sint invitați să se bucure de Jertfa Sa. Dumnezeu oferă iertarea și iubirea Sa tuturor: Cine s-a ostent să-și ia acum răspata; cine nu s-a ostent va primi în dar. Nimeni nu este respins sau lăsat în afară.

Desigur, fiecare este dator să facă drumul lui Hristos în mod personal, să participe direct la această strămutare de la moarte la viață. Biserica a rînduit, urmînd tradiția Evangheliei și Apostolilor, mijloace pentru a primi viața lui Hristos în viața noastră. La Liturgia de Paști se cîntă, în amintirea botezului creștinilor care se făcea în noaptea Învierii: „Cîți în Hristos v-ați botezat în Hristos v-ați și îmbrăcat” (Gal. 3, 27). Și aceasta anume pentru a arăta că ceea ce s-a întîmplat cu Hristos în cele trei zile petrecute în mormînt, se mijlocește celui botezat prin taina întreprinse afundări. De aceea nimeni nu trebuie să fie reținut de la Botez, care rămîne marea experiență a morții și învierii cu Hristos și în Hristos. La fel se poate spune despre Sfînta Împărtășanie, care nu este altceva decît o revărsare a vieții lui Hristos în viața noastră: „Trupul lui Hristos primiți și din izvorul cel fără de moarte gustați.” În noaptea Învierii și în fiecare Duminică, toți sint chemați să se apropie de potir: „Veniți să mîncăm hrană nouă, veniți să bem băutură nouă.” Este însuși Hristos cel înviat, Domnul vieții, care se dăruiește întreg fiecăruia, fără să se împartă.

În fine, sărbătoarea Paștelui nu se termină cu cuminerea la biserică. Creștinii nu trebuie să țină numai pentru ei bucuria pascală. La vecernia din Duminică Învierii, sau a doua înviere, preoții citeșc Evanghelia în mai multe limbi, arătînd prin aceasta că creștinii trebuie să anunțe vestea Învierii Domnului la toate neamurile, în tot locul și în tot timpul. Propovăduirea faptului învierii este deci o datorie permanentă a Bisericii și a fiecărui creștin: „Așa este scris, și așa trebuia să pămînească Hristos și să învieze a treia zi din morți. Și să se propovăduiască tuturor neamurilor, în numele Lui, pocăința și iertarea păcatelor, începînd din Ierusalim” (Luca 24, 46—47). Toți creștinii sint trimiși să împărtășească bucuria Învierii, spunînd altora „Hristos a înviat”. Iar cu „Hristos a înviat”, creștinii mărturisesc nu numai faptul istoric al învierii din mormînt a lui Iisus Hristos, ci vestesc și Împărăția lui Dumnezeu, aici și acum.

Vetre de spiritualitate ortodoxă românească:

Mănăstirea Bistrița

Printre vechile așezăminte monahale din părțile Olteniei, se numără și Mănăstirea Bistrița, atestată documentar în anul 1491. Ctitorită prin osîrdisia și cheltuiala fraților Craiovești — Barbu banul, Pirvu vornicul, Danciu comisul și Radu postelnicul — Mănăstirea a primit de la început o destinație precisă: centru monahal pentru susținerea spiritualității ortodoxe, pentru promovarea culturii atât de necesară Craioveștilor în delicatele lor funcții politice și administrative pe care le îndeplineau în viața socială a țării, adăpost pentru comorile de artă, și bolniță pentru îngrijirea bolnavilor din împrejurimi. În vederea împlinirii acestor scopuri superioare, ctitorii înalță o biserică monumentală, înconjurată cu chilii spațioase, după stilul curților medievale, cu puternice ziduri și turnuri de apărare.

Odorul cel mai de preț, dăruit de banul Barbu sfințit Mănăstiri, sint moaștele Sfințului Grigorie Decapollit, cumpărate în anul 1497 din sudul Dunării, pentru a transforma acest sfînt locaș în centru de pelerinaj al creștinilor ortodocși, reușind să rivalizeze astfel cu Mitropolia Țării Românești, înzestrată cu moaștele Sfinției Filoteia, aduse în țară de Radu Vodă în secolul al XIV-lea.

Întărită cu numeroase moși, sate și sálașe, de către ctitori, voievozi și boieri, Mănăstirea beneficiază de condiții optime pentru desfășurarea unei traicne activități spirituale și culturale de tradiție ortodoxă și românească. Dascălii monahi vor instrui nu numai călugări și fii de boieri, ci chiar și viitori domni, cum a fost evlaviosul și învățatul voievod Neagoie Basarab, întrecut în cultură numai de Dimitrie Cantemir — poliglotal și membrul Academiei Germane. De asemenea, vor apare de timpuriu scriitori de hrisoave și documente, ca „mult păcătosul Ștepan” (1506) și Stan logofătul (1514).

Căzută victimă tunurilor lui Mihnea cel Rău (1509), mănăstirea este refăcută în scurt timp, încît Neagoie Basarab emite un hrisov de întărire a unor moși „Părintelui egumen Chir Vavila și tuturor fraților care trăiesc în acel sfînt locaș” (1512). După această dată, ctitoria Craioveștilor cunoaște o încontestabilă înflorire. Se pun bazele unui fond de manuscrise valoroase, ca *Psaltirea slavonă* (1346), cel mai vechi manuscris de pe teritoriul țării noastre, *Manuscrisul de la Hîlandar* (1408), *Tetraevanghelul* postelnicului Marcea (1519), „biblioteca” banului Preda Craiovescu, din care se păstrează și astăzi un *Mînei* (1519) și *Albina* (1521), scrise de renumitul călugăr caligraf „păcătosul Dragomir”, cum obișnuia să-și smerească semnătura operelor.

Devenită adevărată vatră de cultură, rivalizînd cu Mănăstirea Neamtu din Moldova, obștea călugărilor copiază cu osîrdisie cărți pentru cunoașterii scrisului și ai ctitului, care erau destul de numeroși și diferențiați ca vîrstă, cum rezultă dintr-o însemnare a egumenului Misail, în care spune printre altele: „Vă rog dar pe toți părinții și frații noștri, și cei tineri și cei în vîrstă și cei bătrîni de vor citi sau vor scrie” (1537). Unele cărți sint vindute cu prețuri ridicate. Astfel, preotul Stoica din Groșani cumpără două cărți, plătind 850 aspri, un cal și douăsprezece oi.

Călugării de la Mănăstirea Bistrița susțin „mai mult decît oriunde focul sacru al dulcelui grai românesc”, cum afirmă un bun cunoscător al activității desfășurate aici. La 21 decembrie 1573, apare cel mai vechi act românesc scris de egumenul Eftimie. Cronologic, este considerat al doilea document de limbă română, după scrisoarea lui Neacuș din Cimpulung (1521). Ieromonahul Mihail Moxa scrie *Cronograful* (1620), prima istorie universală în limba română, traduce *Liturghierul* (1620—1630), a doua traducere, după cea a lui Coresi, și *Pravila*, tipărită la Mănăstirea Govora în anul 1640.

Spre sfîrșitul secolului al XVII-lea, întreaga viață culturală este dominată de puternica personalitate a Arhimandritului Ștefan. De la el, s-a păstrat *Teologia polemică* (1628), *Tilcul Evanghelilor*, *Cazanii în Duminicile de peste an* (1688) și un *Miscelaneu religios* (1697). Sprîjină pe copiful Stroe copilul, devenit Serafim ieromonahul, de la care avem un *Pateric*, *Cartea lui Ișop înfăleptul și Vocabularul de botanică slavo-română*, fiind al treilea în ordine cronologică, după cel al ieromonahului Mardarie (Barbu Theodorescu, 1970). Iar cercetătorul Costea Marinouiu zice, în *Istoria cărții vîlcene*, sec. XVII—XVIII, că: „Noi sustinem, de asemenea, ipoteza că locul unde s-a tipărit cartea de la 1508 este Mănăstirea Bistrița” (1981).

prezidat de episcopul Damaschin al Rîmnicului, avînd ca temă înființarea a doua școli, una românească la Rîmnicu Vlcea și alta latinească la Craiova. Deși n-au luat ființă aceste școli, totuși sint vrednice de apreciat proiectele „de folos țării” ale înalților prelați.

În secolul al XVIII-lea, se impune ieromonahul Ilarion cu cel mai mare număr de manuscrise. Dintre ele, amintim: *Fiziologul* (1735), *Patericul* (1744), *Viețile Sfinților* (1745), *Ithica ieropolitica* (1748), *Dioptra sau Oglînda* (1751) și *Varlaam și Ioasaș* (1754). Contemporan al său este ieroschimonahul Macarie din Peștera, autorul unui *Octoih*.

La începutul secolului al XIX-lea, se remarcă ieromonahul Ioachim Bărbătescu, schevofilaxul Mănăstirii, copilînd printre altele: *Cronograful* (1801), *Eshatologia* (1803), *Viața Sfințului Grigorie Decapollit* (1804), *Omiilia*, *Prospografia Mintuitorului*, *Livada duhovnicească* (1807) și *Theotocaron* (1809).

Școala copiștilor de la Mănăstirea Bistrița o încheie monahul Pahomie cu un *Miscelaneu teologic* (1832) și monahul Parthenie, scriitor și zugrav, cu un *Paracelis* (1833).

Călugării de la Bistrița au promovat nu numai limba română, ca mijloc de afirmare națională, ci au sprijinit toate eforturile depuse pentru unirea și independența tuturor românilor. Astfel, este vrednic de amintit faptul că adăpostesc pe marea voievodă Mînai Viteazul cu toată oastea sa, cînd „a fost atunci la ieșirea lui din țară și era la mare strîmtoare și la supărare din toate părțile”, cum glăsuiește un document de epocă. Iar mișcarea împotriva grecilor lui Leon Vodă (1629—1633) este pregătită de aga Matei Basarab tot la adăpostul zidurilor Mănăstirii Bistrița.

Între anii 1846—1856, clădirile Mănăstirii au suferit o transformare radicală, păstrîndu-se din vechile construcții numai Biserica „Bolniță” (1519), cu o remarcabilă pictură medievală românească, fiind a doua ca vechime în Oltenia, după cea din pronaosul Mănăstirii Cozia, însă mult mai bine conservată; cele două biserici de din Peștera, una cu hramul *Intrarea în biserică* (1635) și alta cu *Sfinții Arhanghelii* (1737) și Casa bolniței (1700).

Refăcută în stil monumental, Mănăstirea Bistrița a continuat tradiția de slujire a poporului, adăpostind următoarele instituții cu caracter social-educativ: Spitalul „Crucea Roșie” în timpul războiului de independență (1877—1878); Școala de subofitieri (1883—1889), Orfelinatul băieților corpului didactic (1889—1902), Seminarul teologic eparhial (1908—1911), Societatea „Acoperămîntul Maicii Domnului” cu școala monahală pentru călugărițe (1912—1948) ș.a.

Aici a funcționat prima tipografie din țara noastră sub conducerea ieromonahului Macarie. Argumentul incontestabil constă în descoperirea aici a șapte exemplare din *Liturghierul* de la 1508. De aceea, Nicolae Iorga scrie că „la Bistrița Craioveștilor s-a făcut această nobilă lucrare de artă”. Sau: „La Bistrița, tipograful Macarie... dădea la lumină în 1508 un frumos *Liturghier* — prima carte tipărită pe pămîntul Țării Românești” (Ștefan Ștefanescu, 1965): „Ne încumăm a afirma că prima tipografie a Țării Românești, nu putea fi în alt loc decît la Bistrița din Oltenia” (Barbu Theodorescu, 1970). Iar cercetătorul Costea Marinouiu zice, în *Istoria cărții vîlcene*, sec. XVII—XVIII, că: „Noi sustinem, de asemenea, ipoteza că locul unde s-a tipărit cartea de la 1508 este Mănăstirea Bistrița” (1981).

În prezent, întregul complex mănăstiresc de la Bistrița este în curs de restaurare generală.

Sfînta Mănăstire Bistrița, focar de cultură națională și vatră de spiritualitate ortodoxă și de asistență socială, va aniversa în curînd cinci secole de existență documentară, prilej pentru sublinierea eforturilor depuse aici, de înaintașii noștri, pentru apărarea credinței strămoșești și realizarea unității neamului românesc.

Arhim. Veniamin Micle

Ouă încondeiate la Bran

Arta populară de încondeiere a ouălor cu teme religioase, tradiționale și gospodărești este o zestre culturală moștenită de la înaintași în părțile Branului din județul Brașov.

Tehnica acestei lucrări artistice a fost descrisă de D-1 Nicolae Chifâr, că student teolog, în „Telegraful Român”, anul 128, nr. 13-16/1980, p. 8, unde sunt descrise materiale necesare și metode operative de încondeiere.

Ca modestă completare, în aceste rânduri se încearcă o prezentare pe scurt a temelor și a motivelor de încondeiere a ouălor în Bran, în această subzonă geografică a Țării Bârsei, mărginită la est, sud și vest de munții Bucegi și Piatra Craiului și de cimpia Bârsei la nord, spre Brașov.

În cele ce urmează sunt prezentate pe scurt câteva teme și elemente de reproducere naturale, încondeiate pe ouă în comunele brăne.

I. Teme religioase de istorie biblică.

1. „Adam și Eva”, apar în desen și inscripție. Șarpele se vede încolțit pe pomul din grădina raiului și ține în gură un măr roșu. Eva se vede cu mâinile întinse, să primească fructul ispitei. La capătul de jos e desenat rotund și roșu „Pământul”.
2. „Nașterea Domnului” este văzută în desenul cu inscripție. Se observă iesea vitelor. Dreptul Iosif, Fecioara Maria și Pruncul Iisus au însușire iconografică, apar cu aureole în jurul capetelor. Păștorii au specific local de port, sint văzuți cu cojoace, cu traiste și cu bite în miini.

3. „Cina cea de Taină” e desen și inscripție. La o masă lungă se vede în mijloc, mai înalt, Domnul Iisus Hristos. În ambele părți sint câte șase ucenici. Pe masă stau pahare roșii cu pictoare și piini. Desenul e făcut în dublu exemplar pe ambele părți ale oului pe lungimea despărțită prin chenar cu motive ornamentale.
4. „Răstignirea” se vede în desen și inscripție. Lângă Cruce, conform realității istorice în texte biblice, stau Maica Domnului și Sf. Ioan Evanghelistul cu aureole de reconoaștere iconografică în jurul capetelor.

5. Pe alt ou încondeiat se vede Învierea Domnului. Mîntuitorul cu aureolă în jurul capului iese triumfător din mormint. Cei doi ostasi romani se văd în costumația vremii, cu coifuri pe capete și cu sulite.

Aceste teme de ordin religios dovedesc interes de prezentare a unor evenimente de la căderea în păcatul strămoșesc prin Adam și Eva pînă la ridicarea neamului omenesc din osînda iadului prin nasterea, răstignirea și Învierea Domnului Hristos. Deși desenele par mai naive și imposibile de dezvoltat în spațiul mic al unui ou, totuși, prin înșăși simplitatea lor artistică au un farmec deosebit în individualitate.

II. Teme cu preocupări de creșterea vitelor.

1. Ciobanul cu oile e desenat cu sariacă (bundă), cu flutier, cu opinci și pălărie mică. Se văd trei oi miștoase cu îndeminare de desen, în care apare lina — ca și pe sariacă — din lînițe curbate cu grijă. După cele trei oi, vine una mai mică, desigur mielul.

2. „Ana duce vaca la apă” e desen și inscripție de preocupare. Vaca se vede cu clopot la gît și cu uger mare. Fîntîna e cu o cumpănă și găleată. În jurul fîntînei, pe jos, se văd flori mici de finaț necosit.

Aceste două teme sint mărturie ale unor asidui preocupări gospodărești și de muncă locală.

III. Teme de horă populară și drumetie.

1. „Joc țărănesc” apare în inscripție și desen. Muzicanții, așa numiții „lăutari” se văd după tradiția bătrînească cu vioară și cobză. Perechiile de jucători vin ordonat unele după altele. Fata e în drepța și feciorul în stînga. Ia acest fel joacă „Breaza”, joc local, obișnuit în trecut mai ales la nunți.

2. „Cabana Virful cu Dor”, la fel, este văzută în inscripție și desen. Doi drumeți sint în urcare. Bărbatul duce ranita în spate și întinde femeii o crenguță cu flori roșii. Femeia are un băț în mină, merge înainte. Un

cerb și o căprioară stau lîngă un brad cu crengi lăsate de vîrfuri în jos. Se vede inscripția: „Căprioara”.

IV. Elemente de natură zoologică.

„Cucul” desen și inscripție, este pasărea primăverii, a Paștilor, se află pe un ou între chenare cu ornamente. Vitele, crescute de țărani și aducătoare de belsug, au fost încondeiate pe oul cu „Nașterea Domnului”. Șarpele stă pe pom cu ocazia ispitirii lui „Adam și Eva”. Cerbul cu căprioara, animale de regiune muntoasă, sint lîngă „Cabana Virful cu Dor”.

Aceste elemente zoomorfe sugerează mediul primăvăratec de sărbătoare specific zonei brăne.

V. Elemente de natură botanică.

Aceste aspecte de natură vegetală apar în tema cu „Adam și Eva”, unde se vede pomul raiului și mărul din gura șarpelui. Pe oul cu „Cucul” apare ghiocelul și floarea paștelui, ca simboale ale învierii naturii. Bradul este în compoziția „Cabana Virful cu Dor”, iar cetina de brad ca o completare între perechiile din „Joc țărănesc”. Spicul de griu apare ca simbol euharistic pe un ou încondeiat oblic și despărțitor ca desen printr-un chenar diagonal pe a patru parte a oului. Florile de cîmp apar în jurul fîntînei unde, „Ana duce vaca la apă” și pe crenguța din mina celui ce urcă la „Cabana Virful cu Dor”, unde, la umplutura desenului se vede ghinda cu frunzele de stejar.

Aceste flori de primăvară au scop de prezentare a unui farmec specific de Paști. Cetina este element de regiune muntoasă, iar griul e rod care aduce aminte de cuminecătura.

VI. Elemente de artă populară și decorativă.

Un chenar de-a lungul oului încondeiat cu figura „Cucul” se vede în romburi estetice cu figuri de cruce în fiecare romb. La oul cu spicul de griu, chenarul diagonal are menirea de împărțire a oului în patru părți desenate.

Rostul acestor chenare este delimitarea scenelor și ornamentarea oului încondeiat. Multe din ouă, fără teme, au ornamentări diferite, așezate peste ou, fie în cruce, fie în formă de X. Intre aceste ornamente se văd diferite desene de flori etc.

VII. Texte.

Unele dintre ouăle încondeiate — mai puține — au texte scrise cu rost de întregire subiectivă. Aceste inscripții dau desenului un caracter de acțiune. Așa de pildă la „Nașterea Domnului”, cuvintele „Tre păstori”, au rost de amintire a unui început de colindă. Pe oul cu Învierea Domnului este textul de salutare creștinească: „Hristos a înviat.”

Pe lîngă aceste texte cu specific religios mai sint și altele cu aparență de dor și preocupare de muncă. Oul încondeiat cu ciobanul plecat cu oile la iarbă are inscripția: „Eu doinesc cu fluiera, ca să m-audă mindra, că duc oile să pască, să vină, să mă iubească.” Pe oul cu „Ana duce vaca la apă” e scrisă și chemarea femeii către animal, spusă cu specific de vorbă locală: „Hi, Jolia(ma)”, ca și cum îndemnarea ar demonstra graba femeii cu intenție de hărnicie.

Dintre peisaje locale se încondeiază Castelul și trecătoarea Branului, Colțul Tătarului și soarele primăvăratec din vremea Paștilor.

Temele religioase de pe ouăle încondeiate în părțile Branului din județul Brașov, sint axate pe marile evenimente al Învierii Domnului sărbătorit în fiecare an, cînd sint executate aceste indeletniciri cu multă migală artistică. Femeile care se dedică încă acestei frumoase indeletniciri se inspiră din iureșul muncii săptămîinale, din veselia de sărbătoare și din drumețiile pe coastele înșorite ale Bucegilor.

Ouăle încondeiate în subzona geografică a Branului din Țara Bârsei sint piese demne de apreciat, ca produse artistice ale locului, sint elemente zestrei naționale și semne ale priceperii în realizarea frumoasului.

Pr. I. Buta

Cum se calculează data Paștilor ?

Intrucît unii din credincioșii noștri au fost nedumeriți de ce anul acesta ca de altfel și în 1983 data Paștilor s-a întîmplat așa de tîrziu (4 și respectiv 8 mai, lucru care nu se va mai repeta decît după anul 2000), publicăm în cele de mai jos o scurtă informare despre felul în care se poate calcula și de noi data acestui mare praznic, de pildă pentru anii următori și anume de la 1987 pînă în anul 2000. Pentru a înțelege mai ușor lucrurile, e bine să nu se uite măcar următoarele fapte:

2. Potrivit hotărîrilor luate la Sinodul I Ecumenic, ținut la Nișecea în anul 325, s-a fixat pentru întreaga creștinătate că data Paștilor va fi sărbătorită în fiecare an în prima duminică cu lună plină ce urmează echinocțiului de primăvară. Nu trebuie uitat însă că luna plină nu se potrivește în fiecare an la aceeași dată calendaristică, după cum tot așa nu trebuie uitat faptul că tot la 4 ani avem unul bisect, pentru care se știe că s-au făcut în decursul vremii cunoscutele reforme calendaristice. Oricum, la noi, la ortodocși data Paștilor poate varia între 4 aprilie și 9 mai.

2. Dacă prima duminică cu lună plină de după echinocțiul de primăvară se potrivește să fie deodată cu paștile evreilor, atunci Paștile creștinilor se amînd cu încă o duminică.

În urma multor cercetări de specialitate (la rom. catolici mai ales O. Grottefend, dar la români, între alții, prof. A. Sacerdotianu, iar dintre teologi în-deosebi C. Chiricescu și pr. prof. Vas. Gheorghiu) s-au pus în circulație formule simple pentru aflarea cu ușurință a datei cînd cad Paștile. Prezentăm și noi în cele de mai jos unele din aceste calcule.

Atsfel:

— Se împarte anul pentru care dorim să aflăm data Paștilor la 19, iar restul se notează cu „A”. De exemplu, anul 1986 : 19 =

104 și rămîne un rest de 10, pe care-l notăm cu „A”.
— Se împarte anul la 4, iar restul se notează cu „B”.
— Se împarte anul la 7, iar restul se notează cu „C”.
— Se înmulțește „A” cu 19, apoi se adaugă 15 (o constantă), iar suma se împarte la 30. Restul se notează cu „D”.
— Se calculează „E” astfel: 2B+4C+6D+6

7 (în care 6 și 7 sint constante), iar restul se notează cu „E”.

Paștele ortodox = 4 aprilie + D + E. Dacă acest rezultat este mai mare de 30, atunci Paștele se serbează în luna mai. Dacă de exemplu rezultatul este 34 (ca în anul curent), atunci avem Paștile în 4 mai. Dintr-o scurtă analiză a formulei rezultă că Paștile pot fi între 4 aprilie (cînd D și E au valorile zero) și 9 mai (cînd D și E au valori maxime, de 29 și respectiv 6). Formula de mai sus e cu atît mai valoroasă cu cît stă și la baza calendarului pentru Paștile catolicilor, în care diferă doar constantele D și E, iar punctele de plecare pentru ei este data de 22 martie, iar nu 4 aprilie.

Îată și tabelul cu data Paștilor între anii 1986—2000:

	A	B	C	D	E
1986	10	2	5	25	5
1987	11	3	6	14	1
1988	12	0	0	3	3
1989	13	1	1	22	4

4 mai
19 aprilie
10 aprilie
30 aprilie

1990	14	2	2	11	0
1991	15	3	3	0	3
1992	16	0	4	19	3
1993	17	1	5	8	6
1994	18	2	6	27	0
1995	0	3	0	15	4
1996	1	0	1	4	6
1997	2	1	2	23	0
1998	3	2	3	12	3
1999	4	3	4	1	6
2000	5	0	5	20	6

Desigur că Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române acordă grija cuvenită acestei probleme, comunicînd din timp editurilor respective datele calendaristice necesare întocmirii calendarelor fiecărui an în parte. Preoții au ocazia să vadă și la sfîrșitul „Triodului” tabelele calendaristice privitoare la data cînd cad Paștile, dar acolo ordinea înșirării este alta. În fond, datele sint, firește, aceleași.

Desigur că orice creștin dorește să vină cît mai curînd clipa cînd toate confesiunile vor prăznui Paștile la aceeași dată. Tratațiile sint în curs de multă vreme. Cît privește atitudinea Bisericii Ortodoxe Române se știe că încă din 1923 și-a dat consimțămîntul de a primi calendarul îndreptat, dar întrucît Patriarhatul din Ierusalim și Biserica Rusă n-au găsit de bine să accepte acest calendar îndreptat s-a hotărît ca și noi și alte Biserici ortodoxe să serbăm Paștile împreună cu ei, după vechiul calendar. Crăciunul și celelalte sărbători le prăznuim după calendarul îndreptat.

Pr. prof. T. Bodogae

Cina

E totul pregătit... E timp să-nceapă o cină ce-a durat pînă acum...
In preajma mesei curg, precum o apă, aceleași chipuri... Sint pereți de fum în juru-mi, iar sacrificatul miel se-mparte... Surzînd, îl văd pe El, știînd că-n fiecare trădare așteaptă-n taină presimțitul semn. Cuvintele-s puține... Noaptea-apasă cu oboseala ei. Acel îndemn, ce fără strajă limbile le lasă, lipsește. Domnul ia în mîini frîntura de pîine, o întinge și îi spune lui Iuda, dîndu-i-o, curgînd untura, să se grăbească... Toate sint neburne, numai arginții-a lor numărătoare așteaptă... Cornul nu-și răsare luna în noaptea asta, grea și-apăsătoare... Numai grădina respira, întruna, și asculta tumultul de departe...
Se-aude și acum, întîrziat, cînd El se pregătește de-a lui moarte, stînd, ca o umbră,-n vreme,-nșingurat.

Pr. Prof. Dr. Petru Rezuș

Rolul școlilor confesionale...

(Continuare din pag. 1)

aceste școli flacăra iubirii de limbă, conștiința unității naționale și aurora zilei de eliberare și de unitate a poporului român.

Evident, această luptă și promovare a unei culturi naționale prin școală era susținută de anumiți bărbai cu pregătire intelectuală și dragoste de popor.

Cartea recent apărută în editura Eminescu intitulată: „Nu din partea aceea” cuprinde o antologie de studii și articole scrise de Prof. Onisifor Ghibu în perioadele vremii, din care nu lipsesc cele scrise în Telegraful Român. În ele se poate vedea ca într-o oglindă drama școlii românești din imperiul austro-ungar, mai ales în urma legii contelui Apponyi (1907) prin care se interzicea folosirea limbii române în școlile folosului. Studiile și articolele publicate se limitează la anii 1904—1914. Ele au fost adunate și publicate prin grija profesorului arădan Vasile Popeangă, care le însoțește cu un temeinic studiu introductiv (pag. 1—19). În încheierea lor Nadia Nicolescu prezintă o postfață în care arată legătura indestructibilă dintre școală și creațiile naționale și relevă meritele deosebite pe care le-a avut Profesorul Onisifor Ghibu în această problemă, într-o vreme în care școala românească din Ardeal a trecut prin furtile caudine ale unor măsuri și legi încercînd să o abată de la menirea ei.

Nu vom prezenta aici bogata tematică a cărții lui Ghibu. Ea se așteaptă citită și studiată. Cel ce o va face va avea, fără îndoială, un real folos. Nu este nici timpul, nici locul pentru o asemenea întreprindere.

Nu putem însă să nu relevăm însemnătatea ei, vigoarea și curajul cu care Prof. Ghibu se afla între cei mai de seamă susținători și apărători ai școlii și culturii naționale prin școală, combătînd cu putere și clarviziune toate curentele centri-

fuge prin care s-a încercat să o abată de la menirea ei.

Din anul 1910 Onisifor Ghibu, după studii strălucite în străinătate, obține postul de inspector al școlilor confesionale din Arhiepiscopia Sibului. În această calitate și din îndemnul unei mari iubiri de neam a militat cu cuvîntul și cu scrisul și a dus lupta de apărare a culturii naționale în și prin școală. În scriul său se reflectă întregă situația dramatică a școlii românești din acel timp, pericolul mare al maghiarizării, căruia îl opune argumente fără a putea fi combătute.

Ghibu este un înflăcărat dușman al oricărei atitudini de compromis cu autoritățile maghiare, dezvăluie și arată pericolul bilingvismului în școală. Se află în rîndurile tribunștilor „oșești” de la Tribuna din Arad, este partizanul activităților din cadrul Partidului Național Român, îndeamnă neconștient și militază ca toți factorii să se unească și să apere cauza culturii naționale.

În articolele și studiile sale, cuprinse în această carte, face mereu apel la toți românii să se strîngă și să protesteze împotriva legii lui Apponyi, să se creeze condiții de libertate pentru românii și de afirmare a culturii naționale.

Trebuie, scrie el într-un articol, intitulat „Asociațiunea și Biserica” să chemăm poporul întreg la opera luminării sufletelor, trebuie să-i dăm puțința de a sorbi și el marile bunătăți și frumuseți ale științei și ale literaturii, trebuie să-l facem partaș la fericirea de a i se sălășlui în suflet toată acea viață care e în sufletele creatoare ale poezilor și gin-ditorilor.”

Cititorul acestei cărți are posibilitatea să cunoască un capitol de cultură națională din Transilvania, susținută de școală, Biserică, Astra și alte aezăminte care, prin reprezentanții lor de seamă, au pregătit înfăptuirea marelui ideal al făuririi statului național unitar român.

Antonie Plămădeală: Lazăr Leon Asachi în cultura română, Sibiu 1985, 524 pag.

Numele Asachi a ajuns celebru prin cel care, în secolul trecut, s-a înscris în istoria culturii românești drept ctitor al învățământului, presei și teatrului românesc din Moldova și care a fost Gheorghe Asachi. Lazăr-Leon Asachi este tatăl acestui vrednic militant pentru promovarea culturii, limbii și literaturii noastre naționale. Despre el s-a vorbit și s-a scris mai puțin. A fost amintit în totdeauna în legătură cu fiul său. Lui i s-au atribuit doar câteva traduceri, ceea ce n-a fost suficient spre a-l consacra ca pe o personalitate cu merite deosebite pe tărîmul culturii. Se pare însă că Lazăr-Leon Asachi a fost nedreptățit. El a lăsat posterității o zestre spirituală cu mult mai bogată decît se știa pînă acum.

I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului își propune, pe baza unui fond de manuscrise inedite din opera sa, pe care l-a descoperit, să-i redea locul cuvenit în ierarhia valorilor din literatură și cultura românească.

Din cartea I. P. S. Sale aflăm că Lazăr-Leon Asachi s-a născut în 1757, pe plaiuri moldovene, unde tatăl său a fost preot. El însuși a ajuns preot și protopop în Iași, precum și protoprezbiter al Moldovei (primul între protopopi), calitate în care a fost ales și ca membru în „duhovniceasca judecătorească” (consistoriu). După moartea soției s-a călugărit, luîndu-și numele de Leon. A urcat apoi treptele cinului monahal, pînă la rangul cel mai înalt, de arhimandrit.

A fost o mare personalitate a epocii. Mitropolitul Veniamin Costachi l-a avut apropiat sfătuitor. La fel de mult l-a prețuit și antecesorul acestuia, mitropolitul Iacob II Stamat, la înmormîntarea căruia Lazăr-Leon Asachi a rostit o cuvîntare.

A murit în octombrie 1825, fiind înmormîntat în catedrala Sf. Gheorghe din Iași (vechea mitropolie).

Catalogul scrierilor sale, cunoscute și păstrate pînă acum, în diferite publicații sau în manuscrise, se reducea la câteva cuvîntări ocazionale, la vreo două traduceri (Noaptea lui Young și Bordeiul indieneș) și o prelucrare (Jucăria norocului).

„Sîntem acum — precizează I. P. S. Mitropolit Antonie — în măsură să modificăm acest catalog, îmbunătățindu-l simțitor și să încercăm să sugerăm pentru Lazăr-Leon Asachi un alt loc în istoria culturii românești. Am descoperit câteva manuscrise din-

tre care unele total necunoscute, iar altele dintre cele socotite pierdute” (p. 3) care sînt scrieri ale lui Lazăr-Leon Asachi.

Odiseea acestor manuscrise începe cu Gheorghe Asachi, fiul lui Leon-Lazăr Asachi, care le-a lăsat la moartea sa, în schimbul unei datorii bănești, Uricarului Theodor Codrescul care, la rîndul său le-a încredințat lui Konon-Arănescu Donici, licențiat în științe și doctor în teologie, fost profesor la Iași, fost predicator la catedrala din acea localitate, apoi locțiitor de episcop la Roman, episcop la Huși și în final mitropolit primat la București (1912—1919). Manuscrisele lui Lazăr-Leon Asachi au fost găsite de I. P. S. Antonie între hîrtiile rămase în neorindinială într-o cameră oarbă de arhivă, gata să fie aruncate la gunoi.

Iată titlurile acestor manuscrise:

1. Logica lui Condillac, cu titlul complet: „Logica sau cele dintîi temeluri meșteșugului gândirii, alcătuită și scrisă în limba franceză de membrul academiei Parisului, a Berlinului, a Parmei și a Liugdunului, abate Ștefan Bonnot de Condillac ... Deci acum spre folosul tinerilor neamului românesc pe patrioticească limbă s-au mutat de Prea Cucernicul a toată Moldavia înțitul protoiereul Lazăr de Asachi ... Iași, 1818.

2. Prelucrări după opera lui Epicet.

3. Pentru (despre n.n.) filozofia chinezilor.

4. Istoria bibliotecii Bisericii (trad. din lb. rusă a istoriei bisericești a lui Filaret al Moscovei).

5. Tîlcuirea Sf. Liturghii (este o traducere de asemenea).

6. Dogmele de Biserica Răsăritului păzite (traducere din grecește).

7. Basnele (fabulele) — traduceri libere în proză, după Esop și La Fontaine.

8. Povestiri învățătoare la bunele moravuri luminoase.

9. Frații cei fără simțire (povestire neterminată, probabil trad. din engleză).

10. Oarecare socotinte luate (din) alcătuirile scriitorilor celor vechi.

11. Pentru liniștirea și mulțumirea omului (confesiunile unui bătrîn înțelept) — traducere.

Pe lângă aceste manuscrise descoperite personal din opera lui Leon-Lazăr Asachi, I. P. S. Antonie a dat, de asemenea, de urma și a altor scrieri aparținînd aceluiași autor. Titlurile acestora sînt:

1. Discursul funebru la înmormîntarea domnitorului Alexandru Constantin Moruzi-Voievod (1802—1806).

2. Predici la Duminicile Triodului.

3. Predici la Praznicile împărațești.

4. Predica la Duminicile de după Rusalii.

5. Cuvîntări și predici ocazionale.

6. Cuvîntări funebre.

Toate acestea au făcut parte dintr-un alt pachet cu manuscrise ale lui Lazăr-Leon Asachi. Pachetul s-a aflat în posesia arhimandritului Teofil Mocăniță de la mănăstirea Ciolanu. Din nefericire, pachetul n-a fost încă descoperit dar, conținutul lui este în bună parte cunoscut din însemnările și transcrierile susnumitului arhimandrit, azi decedat.

Descoperirile I. P. S. Mitropolit Antonie, aruncă, pe bună dreptate, o nouă lumină asupra unei fețe bisericești, care la vremea sa a fost cu adevărat o personalitate cu un larg orizont cultural, cu preocupări dintre cele mai serioase, implicată în marile frămîntări ale epocii, la soluționarea cărora și-a adus prețiosul său aport.

„Dacă avem în vedere — scrie I. P. S. Mitropolit Antonie — cit de săracă era Moldova la vremea aceea în scriitori, filozofi și lingviști — ne aflăm înainte de Gheorghe Asachi, de Alecsandri, Eminescu, Hașdeu, și sîntem contemporani doar cu Iacob Stamat, cu Matei Milu care mor în data după anul 1800 — Lazăr Leon Asachi, ar trebuie considerat veriga de legătură dintre cronicari, Varlaam, Dosoftei, Dimitrie Cantemir, Nicolae Milescu, și intrarea noastră în modernitate. Intre aceștia de dinainte și cei care i-au urmat, în Moldova, numele lui n-ar trebui omis ci, dimpotrivă, menționat ca o stea ce trebuia să existe în locul și în momentul acela și care aștepta să fie descoperită” (p. 65).

Dedicînd lui Lazăr-Leon Asachi o voluminoasă carte, I. P. S. Antonie n-a dedicat-o de fapt unei singure persoane ci unei colectivități: întregii noastre preotimii ortodoxe române, din rîndurile căreia s-au ridicat mereu personalități de talia și cu virtuțile care i-au împodobit chipul lui Lazăr-Leon Asachi.

Putem aprecia, prin urmare, cartea ca pe o prețioasă contribuție la evidențierea rolului preotimii noastre în dezvoltarea și păstrarea nealterată a limbii, culturii și ființei noastre naționale.

Pr. prof. D. Abrudan

Semnalăm ... Semnalăm ...

● „Iorga la Rîmeți” e o poezie frumoasă scrisă de Ion Gheorghe, și publicată în „Îndrumătorul” episcopiei de Alba Iulia (IX, 1985, p. 107—108).

● Un studiu bine încheiat, intitulat: „Contribuții la studierea unității poporului român în secolele XIII—XVI”, semnează Nicolae Copoiu în „Anale de istorie” (XXXI, 6, 1985, p. 12—31). Fără să redeschidă polemica și fără măcar s-o menționeze, la sfîrșit (p. 31) face o referire la manuscrisul de la Ieud, căruia cei mai mulți istorici îi contestă vechime din secolul al XIV-lea: „Manuscrisul de la Ieud, deci din nordul Transilvaniei, care folosește aceeași limbă (românească, n.n.), se pare că are o vechime mai mare decît a scrisorii lui Neacșu” (1521)!

● „L'Eglise, mystère de communion et de liberté. Une approche orthodoxe”, este titlul unui lung studiu publicat de Dan-Ilie Ciobotea în revista „Unité chretienne” din Lyon, Franța (nr. 80, noiembrie 1985, p. 40—84). Studiul temeinic.

● Un număr foarte bine alcătuit, din probleme importante și adînc cercetate, reușește „Revue roumaine d'histoire” (XXIV, nr. 3, 1985), editată de Academia de științe sociale și politice din R. S. R. Printre colaboratori: Ștefan S. Gorovei, Octavian Iliescu, Ștefan Andreescu, Tereza Sinigalia, Cornelia Bodea, Paul Mihail, Nicolae Liu, V. Curticăpeanu, Cătălina Velculescu, Ovid Sachelariu, Alexandru Vianu.

Preotul Ioan Dură de la Institutul teologic din București semnează un documentat studiu despre „Toleranța religioasă în Valahia și Moldova în cea de-a doua jumătate a secolului al XVII-lea”.

● Din „Salba Carpaților” a mai apărut un capitol, poate chiar cel dintîi, după cum s-ar înțelege din text. Valeriu Anania împarte în jumătăți egale talentul său de poet cu acela, tot al său, de prozator. S-ar putea să prevaleze în istoria literară a viitorului tocmai acesta din urmă, deși el și-l-ar voi pe cel dintîi. Omul propune ... Stilul său mîngîie frumuseții neașteptate, de un diafan de zori liniștite de zile de vară. „Și totul s-a subțiat într-o sprînceană de mirare”; „Ochii îi erau ca două piroane cu mîrgăritare-n virf, răzbite în partea de dincoace a sufletului”; „puținul pe care-l mîncea se lîpsea de singe”; Nicodim de la Vodîța (fragmentul se intitulează „Întîlnire la Vodîța”, în „Mitropolia Olteniei, XXXVII, 1—2, 1985, p. 19—28), „avea știința pinzelor”, adică era priceput în tainele corăbieritului, iar mîntea lui, „era pe undeva subțiată”. Chiar frecvența derivatelor din verbul a subția, dezvăluie căutarea unor acorduri de finețe și delicatețe. Metaforele lui Fănuș Neagu sînt mai tari, mai violente; ale lui Valeriu Anania mai fragile, din materia lacrimii și a bobului de rouă.

Povestirea în sine pășește hotărît pe urma „Străinilor din Chipucua” primul său roman. Aceași îmbinare de realitate și ficțiune, mergînd pînă la îmbinarea ficțiunii cu ficțiunea. Anania nu poate, adică nu vrea pur și simplu să povestească. Încheagă din mai nimic un conflict, o intrigă, un „plot”, cum ar zice englezii. Nu poate uita că dragostea dîntîi i-a fost teatrul. Așa face și aici. Ca să descrie Vodîța și istoria sau legenda întemeierii ei de către Nicodim cel Sfințit, care va mai ctitori și Tismana și Prislolup, imaginează la repezeală câteva personaje, un călugăr „blestemat să nu moară” — și-i povestește și legenda lui — un inger „blestemat să nu mai zboare”, care de vreo șase sute și unu ani se zvîrcolește prin iarbă, în timp ce călugărul se zvîrcolește de tot atîția ani să moară, pentru că s-au blestemat reciproc, iar toată istoria se încheie, neașteptat, cu dezlegarea bătrînului chiar de către autor. Acesta, datorită unor stigmate misterioase pe care le purta pe omoplați și care, la începutul povestirii te pun în încurcătura, crezîndu-le o „taină” reală a povestitorului, la cuvintele bătrînului: „Îngere poți să zbori”, se preface deodată în inger, aripile crescîndu-i din stigmate, și, la rîndul său îl dezleagă și el pe bătrînul călugăr de blestem: „Preote, poți să mori!”

Încheierea e apoi grăbită, ca de poveste frumoasă. Ingenioasă împletire de mai multe legende, legate măiestrit între ele, probabil din cele care circula prin preajma fîcărui ban de aur din „Salba Carpaților”.

Capitolul, dacă s-ar lega cu celelalte cumva, ceea ce de la Anania ne putem aștepta, deși nu pare a urmări așa ceva, ar putea sfîrși prin a încheia un fel de „Numele Trandafirului”, dezvăluind un Umberto Eco al Carpaților.

● Știri încă neconfirmate de istorie, într-o însemnare pe un Triodion din 1746 (București) aparținînd bisericii „Popa Soare” (azi la Muzeul militar central): știrea că pe Nicolae Alexandru Șufu (1806; 1818—1821), cînd a murit, „l-au ținut zece zile la leat 1821, ghenar 1 și nu au lăsat să intre nimeni; ... cînd venea să intre boierii cei mari, spuneau că Măria sa doarme ...” Știrea se mai află și în alte însemnări: „și-l ținea tînuit vreo două săptămîni” (vezi Lizica Papoiu: „Însemnări manuscrise în cărțile vechi românești din patrimoniul muzeului militar central”, în „Revista muzeelor și monumentelor”, nr. 9, 1985, p. 65—68). Știrea din urmă la Ilie Corfus, însemnări de demult, Iași, 1975. Cine știe! Vremurile erau turburi, beizadeaua era necoaptă, turcii erau departe și Tudor se îndrepta cu pandurii spre capitală!

● Editura Eminescu a tipărit un alb și delicat volum de versuri de Vlaicu Bărna: Monotonia metronomului (1985, 102 p.). Alegem cîteva, nu la întîmplare, il poverello:

E socotit un mare tactician al convertirii
sfîntul acela numai piele și os
ce umbra descuț prin scaieți,
om vesel plin de bunătate
și renunșat de sărac
— il poverello —
care predicîndu-le păsărilor
cuvîntul Domnului
le întîndea tot odată
palma plină de grăunțe.

Au mers din totdeauna împreună. Moise cu mana, Iisus cu înmulțirea pînilor. Cuvîntul se întrupează în fapta care-L probează. De aceea Goethe a putut zice: „La început a fost fapta” fără a intenționa să contrazică pe „La început a fost Cuvîntul”.

ANTONIE P.

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

CLUJ

Cleopa Nan, starețul mănăstirii, cu aprobarea Sf. Sinod, a fost distins și hirotesit arhimandrit. I. P. S. Teofil a rostit un bogat cuvînt de învățătură.

În aceeași zi, P. S. Episcop-vicear Justinian Marămureșanul, a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica mănăstirii Moisei, jud. Maramureș (actualmente parohia Moisei III), condusă cu vrednicie de P. Cuv. ierom. Ioan Horea. La sfîrșitul Sf. Liturghii, P. S. Sa a rostit cuvînt de învățătură.

■ Duminică, 30 martie 1986, I. P. S. Arhiepiscop Teofil a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala arhiepiscopală și a hirotonit întru preot pe diaconul Stanciu Vasile, profesor de muzică la Seminarul Teologic din Cluj-Napoca.

■ Marti, 1 aprilie și joi 3 aprilie 1986, I. P. S. Arhiepiscop Teofil a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala arhiepiscopală și a hirotonit întru diacon și preot pe licențiatul în teologie Banc Vasile, pe seama parohiei Comșești, prot. Turda, jud. Cluj.

ORADEA

■ Duminică Ortodoxiei (23 martie 1986), s-a sărbătorit, după cuvîntă, într-un cadru deosebit de solemn. După ce, înainte de masă, s-a săvîrșit, în Catedrala episcopală, Liturghie arhierescă, în cadrul căreia s-a citit Pastorala Sf. Sinod, iar P. S. Episcop Vasile a ținut un cuvînt de învățătură despre semnificația acestei zile în istoria Bise-

ricii Ortodoxe, după masă corul catedralei, în legătură cu slujba pavecîniei, a oferit un ales program de piese muzicale religioase, adecvate atmosferei ce trebuia să domine perioada Postului Mare, contribuind la înalțarea sufletească a credincioșilor. Ierarhul, și de această dată, a adresat cuvînt de învățătură, vorbind despre acțiunea iconoclastilor din sec. VIII și IX, precum și despre lupta de apărare a cinștirii iconanelor, marcată întîi prin hotărîrea Sinodului VII Ecumenic de la Niceea (787) și apoi prin triumful definitiv, al Sinodului ținut în anul 843 la Constantinopol, cînd la data de 11 martie s-a hotărît ca în fiecare an, în prima Duminică din Postul Mare, să fie sărbătorită Duminică Ortodoxiei, ca izbîndă împotriva tuturor rătăcirilor religioase. La Sf. Liturghie, diaconul Dan Băbuț a fost hirotonit ca preot pentru parohia Domănești, prot. Carei, iar licențiatul în teologie Blaga Dumitru, ca diacon.

■ La 25 martie 1986, de praznicul Bunei Vestiri, Ierarhul a săvîrșit Sf. Liturghie în parohia Tulca, prot. Oradea, păsătorită de vrednicul Preot Teodor Iga. Diaconul Blaga Dumitru a fost hirotonit întru preot pentru parohia Bădăcin, prot. Șimleu, iar Brete Vasile întru diacon. În cuvîntul de învățătură, P. S. Episcop Vasile a arătat însemnătatea Vestei celei bune ce i s-a făcut Fecioarei Maria în incommia mîntuirii.

În după-amiaza aceleiași zile, Ierarhul a oficiat slujba vecerniei în biserica parohială din Gurbediu, unde, de asemenea, a ținut un ziditor cuvînt de învățătură, subliniind dragostea credincioșilor și a harnicului lor păstor sufletesc. Preotul Florian Dagău, fată de credința strămoșască și față de sfîntul locaș de închinăciune, pe care l-au pregătit pentru pictură, urîndu-le succes deplin. De asemenea, i-a felicitat pentru frumoasa casă parohială ridicată în ultimii ani.

La 134 de ani de apariție neîntreruptă

La Centrul mitropolitan din Sibiu a apărut de curînd *Îndrumătorul bisericesc, misionar și patriotic pe anul 1986*, al 134-lea an de apariție neîntreruptă a acestei venerabile publicații, „încercînd și de data aceasta să-și facă drum în conștiința clericilor și credincioșilor ... viu și reînăscut”, cum potrivit arată I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului în Cuvîntul înainte care ne introduce în tematica lucrării.

Ca și în anii trecuți această tematică este bogată și variată, venind în întîmpinarea unor probleme majore care se pun în viața noastră bisericească, cit și pe plan patriotic și în lumea contemporană în general.

Așa de pildă, *Îndrumătorul* are un bogat capitol închinat păcii și apărării vieții pe pămînt în acești ani asaltați de atîtea frămîntări și amenințări catastrofale, datorate în primul rînd nesăbuitei curse a inarmărilor, nucleare îndeosebi, pagini speciale fiind consacrate Anului Internațional al Păcii.

Un documentat material semnează I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, în care se ocupă de îndrumă-

torul nostru bisericesc, „Calendarul” numit atunci, din timpul lui Șaguna „întemeietorul” (1852—1873), cu relevarea unor aspecte extrem de semnificative și pentru noi cei de astăzi.

În îndătinata rubrică: „Patria, vatra noastră străbună”, găsim articole precum: „Carpații, podoabă și vatră străbună românească”, „Din valorile moral-educative” ale folclorului românesc; „Realizări și perspective în județele Sibiu, Brașov și Covasna” ș. a.

În continuare, urmează rubrica: „Aniversări — comemorări”, unde găsim informații valoroase în materiale consacrate neobositei și multiplei activități a I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, la împlinirea a 60 de ani de viață; consacrate împlinirii a 200 de ani de învățămînt teologic la Sibiu, a 600 de ani de la începutul domniei lui Mircea cel Bătrîn, a 120 de ani de la nașterea lui Gh. Coșbuc, a 75 de ani de la moartea lui Badea Cârțan etc.

„Din caietul de lectură al unui preot”, „Jurnalul pastoral, auxiliari de seamă în lucrarea preotească”, „Locul maicii preoteze în viața parohiei” și alte folositoare articole înțînîm la rubrica: „Experiențe pastorale”, pe care *Îndrumătorul* de la

Sibiu a introdus-o de mulți ani în cuprinsul său.

Îndrumătorul pe care îl semnalăm are și în acest an un bogat capitol de învățătură creștină intitulat: „Sfinții, modele de viață creștină și mijloace de pastorație”, în care sînt descrise portretele celor patru profeți mari din Vechiul Testament (Isaia, Ieremia, Iezechiel și Daniil), cit și chipuri de Sfinți din epoca de aur a Bisericii: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul, Iustin martirul și filozoful; Sfinți strămoși: Ioan Casian, Dionisie cel Mic, Sava de la Buzău; Sfinți români: Nicodim de la Tismana, Daniil Sisastru, Visarion, Sofronie și Oprea ș. a.

Prin toate aceste materiale și altele asemenea acestora, semnate de profesori de la Institutul nostru Teologic din Sibiu, consilierii, preoți și alți iubitori ai condeiului, cit și prin versurile cu caracter religios și patriotic pe care le cuprinde prin vorbele cu tîlc pe care le presară din loc în loc, prin șematismul de la sfîrșit, *Îndrumătorul* bisericesc, misionar și patriotic, editat de Arhiepiscopia Sibiului pe anul 1986, reprezintă o lucrare care își onorează titlul și asupra căruia se poate zăbovi cu mult folos de oricare dintre noi, cler și credincioși deopotrivă.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Diac. prof. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnedactor: Diac. Ezechiel Oancea; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA” — sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66.